

[Justitsministeren]

spørgsmål af politimæssig, lægelig, sundheds-politisk og økonomisk art, som de fremsatte beslutningsforslag indebærer, inden jeg tager stilling til, hvilke ændringer i den gældende ordning der eventuelt bør søges gennemført.

Spm. nr. S 487

Til *kirkeministeren* (6/1 86) af:

Bernhard Baunsgaard (RV):

»Vil ministeren bekræfte, at landets biskopper har personlig ytringsfrihed i samfundsspørgsmål?«

Begrundelse

Ifølge TV-Avisen den 2. januar 1986 har folketingsmedlem Helge Sander udtalt, at biskopper bør koncentrere sig om forkyndelsen og ikke blande sig i politik. Denne opfattelse deles øjensynlig af formanden for folketingets kirkeudvalg, Povl Brøndsted. Ikke mindst som følge af holdningen fra formanden for kirkeudvalget ville det være betryggende at få ministerens stilling præciseret.

Svar (8/1 86):

Kirkeministeren (Mette Madsen):

Spørgsmålet om biskoppernes personlige ytringsfrihed kan jeg besvare bekræftende. Det er min principielle opfattelse, at det er både naturligt og velkomment, at også biskopperne deltager i samfundsdebatten.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Forhandling om redegørelse nr. R 5:

Socialministerens redegørelse af 3. december 1985 om forholdene for personer med handicap.

(Anmeldt 3/12 85. Redegørelsen givet 3/12 85. Beslutning om forhandling 3/12 85).

Forhandling

Taanquist (S):

Vi kan ikke være uenige med regeringen i, at målsætningen i indsatsen over for personer med et handicap skal være, at hver enkelt får en tilværelse så nær det normale som muligt, og vi kan heller ikke være uenige med regeringen i slutbemærkningerne i rede-

gørelsen, nemlig at udlægningen af den tidligere særforborg til de lokale og regionale myndigheder har været et vellykket skridt i retning af at lette integrationen af personer med et handicap i samfundet.

Vi har under alle omstændigheder med decentraliseringen skabt de ydre rammer for en bedre handicappolitik, og der kan da også peges på mange områder, hvor der har været store fremskridt i de senere år. Der er ikke mindst sket en nedbrydning af de store og utidssvarende institutioner, som ofte bestod i gamle bygninger, og en lang række små og langt mere hensigtsmæssige institutioner er skudt op ud over landet; det drejer sig både om boinstitutioner, værksteder og beskyttede pensionater, og fremfor alt er der givet nye muligheder for bofællesskaber og mulighed for at yde den personlige hjælp, der er behov for i forbindelse hermed.

Endelig er en lang række handicappede, som før var henvist til institutioner, nu flyttet i egen bolig.

Alt i alt er der sket mange forbedringer, hvilket selvfølgelig også skal ses i sammenhæng med de i mange tilfælde helt dårlige forhold, der eksisterede før udlægningen.

I den forbindelse skal man dog være opmærksom på, at decentraliseringen af særforborgen ikke må opfattes som noget, der fandt sted den 1. januar 1980, men var en længere proces, der startede, endnu medens ansvaret for de handicappede sortererede under staten. Det, der skete den 1. januar 1980, var den lovgivningsmæssige tilpasning til en proces, der var godt i gang.

Alt det har vi givet udtryk for gentagne gange, men vi må desværre konstatere, at der i dag, lang tid før vi er nået til vejs ende, sker en stagnation og i visse tilfælde en tilbagegang på området. Samtaler med de mennesker, der arbejder i systemerne, viser en stigende frustration dels på grund af en overvældende arbejdsbyrde, dels på grund af, at man ikke føler, at man uddannelsesmæssigt slår til, og dels fordi der ikke er den tilstrækkelige ekspertbistand til rådighed.

Hvorfor er udviklingen stagneret? Først og fremmest skyldes det regeringens generelle nedskæringspolitik og ikke mindst den hårde fremfærd over for amter og kommuner. Vi har gang på gang advaret regeringen om, at en nedskæring af de offentlige udgifter i sidste ende ville gå ud over de dårligst stillede,

[Taanquist]

og så har vi endda endnu kun set begyndelsen. Når regeringens sparekrav til kommunerne for dette budgetår begynder at virke, bliver kommunerne endnu mere klemte, og bedre bliver det ikke næste år, når procentrefusionerne til kommunernes socialudgifter falder bort. Der var faktisk behov for i stedet at udvide statsrefusionerne til også at omfatte rådgivning og vejledning, der er et af de områder, hvor kommunerne er mest trængt i forhold til de handicappede.

Vi ved også, at der er amtskommuner, der har et nødvendigt institutionsbyggeri på programmet i det kommende år, som på grund af regeringens indgreb må udskydes, og også udvidelser på driftssiden må opgives, fordi enhver udvidelse, også for så vidt angår handicapområdet, medfører, at der skal indbetales en tilsvarende bod til statskassen.

Vi havde håbet, at ministerens redegørelse ville give os en anelse om, hvad der ville blive gjort for at skabe fortsat forbedring på alle disse områder. Redegørelsen indeholder imidlertid meget lidt for ikke at sige intet konkret. Den beskæftiger sig hovedsagelig med, hvilke udvalg eller arbejdsgrupper der er nedsat, og hvilke rapporter og betænkninger de til sin tid vil komme med, men vi får ikke ret meget oplysning om, hvad regeringen konkret agter at foretage sig, og der er bestemt ingen visioner i redegørelsen.

Ministeren beskæftiger sig i redegørelsen med det centrale handicapråd, men kommer overhovedet ikke ind på de problemer, som handicaprådet rejser. Det drejer sig ud over de problemer, som jeg har nævnt vedrørende sagsbehandlerne, om, at der er problemer i visitationsprocessen og i samarbejdet mellem sektorerne.

Det nævnes, at handicaprådet har haft mulighed for at gøre sin indflydelse gældende på en række områder. Det eneste af områderne, vi kender konkret, er sagen om bygningsreglementet for småhuse, og her blev handicaprådets forslag totalt afvist.

Ministeren bruger i redegørelsen to linjer på statens specialkonsulenter, men har tilsyneladende ikke opfattet, at det er et af de områder, der har fået en langt større betydning, end man forestillede sig ved udlægningen. Ikke alene varetager de, som det var forudsat, klienternes interesser på klienternes præmisser, men de bliver også i stigende grad efterspurgt af sagsbehandlerne i kom-

munerne på grundlag af deres specialviden på de enkelte handicapområder og på grundlag af, at de ofte er de eneste, der har den nødvendige specialviden.

Der har i særlig grad på de små handicapområder været behov for at trække på de statslige konsulenter. Det kan ikke have undgået ministerens opmærksomhed, at specialkonsulenterne ikke har ressourcer nok til at klare de opgaver, som det er ønskeligt at få klaret, og at de lider under et for stort arbejdspress til skade for de klienter, de skal hjælpe.

Et af de væsentlige problemer er de handicappedes beskæftigelsesmuligheder og deres indplacering på arbejdsmarkedet. Redegørelsen nævner en række af de forslag, der er fremkommet fra Svend Jensen-udvalget om de handicappede og arbejdsmarkedet. Der er tilsyneladende en række gode forslag fra dette udvalg, og når jeg siger »tilsyneladende«, skyldes det, at selv om betænkningen er afgivet allerede i august måned, er den endnu ikke offentliggjort, og den har altså heller ikke været tilgængelig for folketingets medlemmer i forbindelse med denne debat.

Hvad er så regeringens reaktion på de mange gode forslag i denne betænkning, som ministrene jo i hvert fald har kendt i flere måneder? Regeringen vil tage stilling til de forskellige forslag, der er indeholdt i betænkningen – ja, det er regeringens svar, men hvilken stilling er der ikke antydning af. Det nævnes bl.a., at forslaget om personlig assistance i forbindelse med erhvervsudøvelse allerede er behandlet i arbejdsministeriet – ja, og hvilken behandling? Fra en henvendelse til arbejdsmarkedsudvalget fra De samvirkende Invalideorganisationer ved vi, at Svend Jensen-udvalget allerede for lang tid siden har sendt et forslag til arbejdsministeren om en forsøgsordning. Først forsøgte arbejdsministeren at lave en ordning efter jobskabelsesloven. Så blev den ændret. Derefter forsøgte arbejdsministeren at lave en ordning i medfør af reglerne om støtte til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden. Nu er der heller ingen mulighed dér mere, så vi ved slet ikke, hvad arbejdsministeren vil, og det har vi altså heller ikke fået nogen antydning af i redegørelsen.

Vi havde håbet, at regeringen gennem denne redegørelse ville have beskæftiget sig i højere grad med de problemer, der er ved at

[Taanquist]

opstå inden for handicapforsorgen til trods for en vellykket udlægningsproces. Vi havde håbet på nogle tilkendegivelser fra regeringens side med hensyn til den fremtidige handicappolitik. Det fik vi ikke, og vi kan derfor kun henholde os til, hvad socialministeren med stor beredvillighed udtaler til næsten ethvert tidsskrift, der behandler sociale spørgsmål, og det er en konstant henvisning til de frivillige organisationer og det private initiativ. Det er klart, at med den politik, regeringen fører, vil der være et behov for, at private og frivillige organisationer påtager sig opgaver, som regeringen ikke løser, men vi ønsker i socialdemokratiet på det kraftigste at afvise enhver tanke om privatisering af støtten til de handicappede.

At der eksisterer foreninger og organisationer, der varetager de handicappedes forhold, er selvfølgelig en nødvendighed, men ansvaret for, at der ydes de handicappede en rimelig støtte, og at de indplaceres i samfundet på lige fod med ikke-handicappede, påhviler det offentlige, og omkostningerne her til påhviler os alle i fællesskab. Regeringen kan ikke som et led i sine sparebestrebelse smyge dette ansvar af sig og overlade det til private organisationer. Den fantasi og opfindsomhed og det engagement, som ministeren roser i så høj grad hos de private organisationer, findes selvfølgelig i lige så høj grad hos dem, der inden for den offentlige sektor beskæftiger sig med de handicappedes forhold, hvis blot regeringen ville lade være med at bremse dem i deres muligheder for at udfolde sig.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Det er meget vanskeligt at være uenig med hr. Taanquist i det, han siger her, men der er et enkelt spørgsmål, jeg gerne vil stille, fordi jeg synes, det er interessant at høre socialdemokratiets holdning til dette spørgsmål.

Jeg tænker på, at en af de ændringer, som blev gennemført over for personer med handicap allerede under den socialdemokratiske regering, er forringelserne af mulighederne for at få udskiftet motorkøretøj. Det har vist sig efter de henvendelser, som folketinget mellem år og dag har fået fra personer med handicap, at det enkeltspørgsmål, som rejses allerfleste gange, drejer sig om de forringede

muligheder for at få udskiftet motorkøretøj. Forringelsen gik som bekendt ud på, at hvor man tidligere kunne få det udskiftet efter 4 år, skal man nu først kunne få det efter 6 år, og de to sidste år er meget, meget kostbare for mennesker, der i øvrigt har en anstrengt økonomi.

Derfor vil jeg meget gerne spørge hr. Taanquist, hvad socialdemokratiet i dag mener om mulighederne for udskiftning af motorkøretøjer for personer med handicap. Det er virkelig noget, der berører folks muligheder for at være aktive i samfundet, aktive i forhold til et erhverv, aktive i forhold til en uddannelse. Det berører hele deres mobilitet, og det er også et væsentligt økonomisk spørgsmål for dem, at de har fået denne særlig fordyrende forringelse i form af de manglende muligheder for at få udskiftet et motorkøretøj. Ordningen har virket nu i nogle år, så det må også have været muligt for socialdemokratiet at få nogle erfaringer med den, og det er grunden til, at jeg er meget nysgerrig efter at få at vide, hvad socialdemokratiet mener om de nye regler, efter at vi nu har ca. 3 års erfaring med dem.

(Kort bemærkning).

Taanquist (S):

Hvis jeg havde haft et klart svar til hr. Lenger på det spørgsmål, havde jeg taget det med i mit indlæg, det kan jeg garantere for, men det er, som hr. Lenger siger, en regel, der er indført i vores tid, og vi vil være sikre på, at den er forkert, inden vi ændrer den. Jeg er imidlertid ikke utilbøjelig til at tro, at vi kan overtales til at ændre den.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Hvis hr. Taanquists eneste problem i denne sag er, at han vil være sikker på, at reglen er forkert, kan jeg kun opfordre de mange handicappede, som allerede har rettet henvendelse til bl.a. os med påvisning af, at ordningen virker forkert, til at bruge, lad os sige bare en halv times tid ekstra på en kort gennemgang af problemerne for hr. Taanquist; det kunne tilsyneladende hjælpe på meget. Vi vil selvfølgelig gerne give nogle kopier videre, men det mener jeg ikke er interessant. Jeg mener, det vigtige vil være, at de enkelte

[Tinning]

handicappede eller handicaporganisationer tager et kort møde med hr. Taanquist og gennemgår problemerne. Så ser det ud til, at vi kan få rettet op på det.

Lizzie Lichtenberg (KF):

»At man, når det i sandhed skal lykkes én at føre et menneske hen til et bestemt sted, først og fremmest må passe på at finde ham dér, hvor han er – og begynde dér«, således skriver Søren Kierkegaard i »Synspunkter på mit Forfatterskab« i 1859, og Kierkegaard fortsætter: »– men al hjælpen begynder med en ydmygelse. Hjælperen må først ydmyge sig under den, han vil hjælpe, og herved forstå, at det at hjælpe er ikke det at herske, men det er at tjene, og det at hjælpe ikke at være den herskesygeste, men den tålmodigste«. Og Kierkegaard slutter: »... kan du ikke det, så kan du heller ikke hjælpe ham.«

Den filosofi gælder jo også for det emne, vi skal diskutere her i dag på grundlag af socialministerens redegørelse om forhold for personer med handicap, og jeg vil gerne takke ministeren for, at vi får mulighed for her i folketinget at diskutere dette emne.

Man kan jo med hensyn til handicappede tale om den ydre hjælp, dvs. fysiske forhold, og den indre hjælp, dvs. accept af sig selv, accept af omgivelserne og accept fra andre mennesker.

I redegørelsen siger ministeren, at udgangspunktet for regeringens arbejde på handicapområdet er, at den enkelte borger skal have størst mulig indflydelse på sin egen tilværelse, at den enkelte får en tilværelse så nær den normale som muligt. Det omfatter muligheder for familieliv, for uddannelse, for beskæftigelse, for at få en bolig og for at deltage i kulturlivet, i fritidsaktiviteter m.v., og ministeren skriver endvidere, at handicappolitik derfor ikke alene er et spørgsmål om problemer i social regie, handicappolitik er samfundspolitik, og må jeg have lov at føje til: det er også menneskepolitik.

Den 1. januar 1980 blev ændringsforsorgen og den øvrige særforsorg som bekendt udlagt fra staten til amter og kommuner. Denne reform skulle øge mulighederne for at give de handicappede en tilværelse så nær den normale som muligt. Derfor er der god grund til ligesom at gøre status nu efter fem

fulde år over, hvordan denne reform har virket.

Mange ressourcer er vel netop i denne periode benyttet til at rette op på de fysiske rammer, først og fremmest på institutionerne, men man kan da også se, at amterne og kommunerne har bestræbt sig på at løse denne opgave så tæt på den handicappede som muligt. Resultatet kan dog ganske givet blive bedre, og det er derfor, vi har diskussionen her i dag.

Når man tænker på Søren Kierkegaards ord, må man i den indsats, man fra offentlig side skal gøre for at hjælpe den handicappede til så normal en tilværelse som muligt, tage udgangspunkt i vedkommendes egne ressourcer. Man må spørge: hvad kan den handicappede? i stedet for, som man hidtil har gjort, at spørge: hvad kan han eller hun ikke?

Når man nævner ordet »handicap«, sættes der ofte nogle andre ord foran, nemlig fysisk og psykisk. Når man nævner det på den måde, ser det måske enkelt ud, men i forvejen er der jo stor forskel på, om det er et handicap, man er født med, eller man er blevet handicappet. Fysisk handicappet betyder, at det er med hensyn til sanserne og bevægeligheden, man har et handicap, mens psykisk handicappede har deres egne helt specielle problemer. Netop disse ord indeholder forskelligheder og forskellige skæbner.

Traditionelt har vi jo her i landet gjort vor indsats over for såvel fysisk som psykisk handicappede gennem institutioner. Vi kan i år, i 1986, fejre 170 års fødselsdagen for den første institution af sin art, nemlig det psykiatriske hospital Sct. Hans, som blev taget i brug i 1816, og at der siden 1816 er sket en stor udvikling, såvel hvad angår muligheder for som holdninger over for handicappede, er netop udviklingen i 1980 et udtryk for.

Det, man fra offentlig side skal tilstræbe, er at kompensere den handicappede for sit handicap. Den handicappede ønsker status og krav, meningsfuld aktivitet, muligheder på arbejdsmarkedet, integration i samfundet, variation i sit liv, integritet og valgfrihed, tryghed og et godt sted at bo, hvor man har selvbestemmelse, hjælp til selvhjælp under hensyn til ens handicap, aktivitet og først og fremmest kontinuitet i ens liv. Men det kan ikke gøres med store armbevægelser og store programmerklæringer. Det er praktisk hand-

[Lizzie Lichtenberg]

ling, der skal til såvel fra det offentlige som fra den handicappede selv og ikke mindst fra hans eller hendes familie. For hvor bor den handicappede? Man kan se, at flere og flere familier beholder deres nyfødte handicappede barn hjemme. Derfor er det rigtigt, når ministeren i sin redegørelse nævner, at man vil søge i videst muligt omfang at tilskynde familier til at beholde barnet hjemme ved støtte efter bistandslovens § 48 og tilbud om aflastningsophold.

Gennem den udvikling, der sker inden for institutionerne i øjeblikket, hvor man prøver at få lavet de store mammutinstitutioner til mindre boenheder, især inden for åndssvageforsorgen, er der ved at ske en opbrydning, således at selv institutioner kommer til at virke mere nære og virke som springbræt til en udslusning, som mange af de psykisk udviklingshæmmede godt kan klare. Det er her væsentligt, at man får styrket den kollektive boform, at man får lavet udslusningsboliger, således at den psykisk handicappede ikke fra den ene dag til den anden går fra et overbeskyttet miljø til at være fuldkommen alene. Det er derfor væsentligt, som ministeren nævner det, at man gør boliger handicapvenlige, handicapegnede, i fremtiden, og også at man får den offentlige finansiering mere ensartet inden for de forskellige boformer.

Uddannelse står til rådighed for alle borgere i dette land, også for handicappede. Derfor må fysiske barrierer ikke være skyld i, at man ikke kan modtage et uddannelses-tilbud.

Ministerens nævner endvidere den betænkning, der er afgivet af et af arbejdsministeriets nedsat udvalg om de handicappedes arbejdsmarked, og betænkningen skulle indeholde en række forslag til forbedring. Jeg glæder mig til at høre, hvilke af de forslag, der er indeholdt i betænkningen, man kan komme frem med, for igen: der råbes på handling!

Revalidering er jo også en af de muligheder, man har, når man skal hjælpe handicappede tilbage til arbejdsmarkedet og skabe samme muligheder for dem som for os andre – hvis jeg må bruge det udtryk. Derfor er hjælpemiddelområdet et særdeles vigtigt område. Det er jo dér, muligheden for kompensation for et handicap først og fremmest ligger. Men dér er det ikke nok, at man bare har pris og kvalitet; den nødvendige instruktion i brugen af et hjælpemiddel er nødven-

dig, for ofte skal hjælpemidlet tilpasses den pågældende person individuelt. En kørestol er ikke bare en kørestol, og et par ortopædiske sko skal måske have en anden læst, efterhånden som man bliver ældre, og ikke bare formes efter den, man havde, da man startede med det.

Jeg tror, at inden for hele dette område vil den teknologiske udvikling være en hjælp. Denne udvikling indeholder jo modsætningsproblematikken yin og yang, det gode og det dårlige. Derfor er det af største vigtighed, at man har den handicappede med, når man skal tilrettelægge den kommende udvikling, så man kan bygge på de handicappedes egne erfaringer ved udnyttelsen af den teknologiske udvikling til glæde for og simpelt hen som et nødvendigt led i den pågældendes dagligdag.

Når man skal se på den nødvendige indsats fra det offentlige, er det netop nødvendigt med en tværfaglig indsats. Det er derfor godt, at ministeren pointerer så klart i sin redegørelse, at forholdene for personer med handicap ikke blot er et spørgsmål, der skal løses inden for den sociale regie, men netop tværfagligt. Det er vigtigt, at der ydes en tidlig og koordineret indsats for de handicappede. Derfor må samarbejdslinjerne inden for hele området udbygges på tværs af sektorer mellem amt, kommune og stat, så den handicappede får en målrettet, velkoordineret indsats og hjælp stillet til rådighed. Her er det netop værdifuldt, at vi har de frivillige humanitære organisationer, som gennem deres historiske og praktiske udvikling har fået en erfaring, som vi inden for det offentlige ikke kan købe os til, men som vi skal bruge, og derfor er det værdifuldt, at et organ som det centrale handicapråd, den enkelte handicaporganisation og den handicappede selv tages med på råd.

Men når man går ind for en nytænkning, en holdningsændring, så den handicappede bliver klar over sit menneskeværd, må man også stille krav til den handicappede selv. Vi skal derfor ikke blot diskutere, hvad det er for et liv, vi giver de handicappede mulighed for at leve, men vi skal også åbne en dør for dem i videste forstand og give dem status, accept og respekt.

Thor Pedersen (V):

[Thor Pedersen]

Indledningsvis skal jeg takke ministeren for initiativet til denne redegørelse og denne debat. Det er værd at slå fast, at handicappede er ganske almindelige mennesker, men almindelige mennesker, der har et eller flere handicap, psykisk eller fysisk. Vort medmenneskelige og samfundsmæssige ansvar er derfor at sikre, at hver enkelt får en tilværelse så nær den normale som muligt. Dette stiller krav om de nødvendige ressourcer til mulig kompensering eller afhjælpning af handicap. Lad mig derfor konstatere, at dette sigte hænger nøje sammen med regeringens overordnede økonomiske politik: at sikre, at vi fortsat har råd til og mulighed for at yde alle de offentlige og private goder, som vi ønsker. Genopretningspolitikken er således med til at sikre, at vi også fremover har råd til det kendte niveau og de ønskede forbedringer for vore handicappede.

Generelt for politikken for vore handicappede er det at sikre, at der i størst mulig udstrækning bliver tale om hjælp til selvhjælp. Vi skal ikke i almindelig godhed hjælpe i et sådant omfang, at den enkelte umyndiggøres eller fratages opgaver, som den pågældende udmærket selv kunne eller selv kunne forsøge at udføre. Det er jo med til at bevare selvrespekten, at man er i stand til selv at løse opgaver, ikke mindst dagligdagens almindelige. Det er lige så vigtigt at erkende, at vel er der et samfundsansvar for løsning og afhjælpning af den handicappedes problemer, men hver enkelt af os har også et ansvar for at hjælpe og ikke mindst forstå den handicappedes vilkår.

For at nå den højeste grad af normalisering må det være rigtigt, at handicapproblemerne løses inden for den sektor, hvor de opstår. Det er derfor oftest, at det yderste bæredygtige led, primærkommunen, har det største ansvar, når det gælder rådgivning og vejledning, og også ansvaret for den rigtige supplerende økonomiske støtte. Det er vigtigt, at en støtte ikke virker fastlåsende, men motiverende og supplerende.

Formålet med rådgivning skal være ønsket om den størst mulige integration i det almindelige samfund. Dette betyder også, at institutionsophold kun er løsningen, hvor eget hjem eller bofællesskab absolut ikke er muligt.

Vi hilser i venstre med tilfredshed, at de store institutioners tid er forbi. Det er den

rigtige vej, vi har set: fra store enheder til små, selvstyrende enheder, hvor beboerne har størst mulig indflydelse på egne forhold.

Men på trods af at det således går fremad, er der dog stadig forhold, som vi ikke kan være bekendt. Der stilles derfor fortsat krav om omstilling og nytænkning hos de bevillende myndigheder. Det betyder ikke nødvendigvis større ressourcemæssige krav, men en løbende vurdering af, om vi ikke kan gøre tingene på en anden og for den enkelte bedre måde.

Det at blive ældre er i sig selv ikke noget handicap. Som det er sagt: en gammel er blot en ung, der er blevet ældre. Men ældre kan godt have et handicap. Også her gælder det imidlertid, at kan hjælpen sættes ind i den enkeltes eget miljø, dvs. hjemme, så er det at foretrække. Vi ønsker i venstre, at også vore ældre medborgere kan blive længst muligt i eget hjem med eventuel hjemmehjælp eller hjemmepleje. Plejehjemmet bør først være en mulighed, hvor andre foranstaltninger ikke slår til – og alt selvfølgelig efter den enkeltes eget ønske. Vi ønsker i venstre, at ethvert tilbud om hjælp sker på borgerens præmisser, altså den højeste grad af selvbestemmelse.

Men også her er der et område, hvor nytænkning er nødvendig. Det kan ikke være rigtigt, at vi fratager beboere på plejehjem selvbestemmelse, og det sker desværre stadig. For pensionister på plejehjem gælder det, at vi inddrager den enkeltes folkepension og i stedet udbetaler et beskedent beløb i lomme penge. Når vi fratager borgeren økonomisk frihed, fratager vi ham også den personlige frihed. Pensionister på plejehjem bør selvfølgelig beholde deres fulde pension og så i stedet betale for de ydelser, de vælger – naturligvis efter tillempede priser, men f.eks. sådan, at beboeren selv kan vælge kost, om han/hun overhovedet vil spise på hjemmet hver dag eller i stedet hos familie eller venner, om man selv vil gøre rent eller betale for at få det gjort. Kort sagt, få mulighed for selvbestemmelse i en grad, der mest ligner situationen i eget hjem. Det må være sådan, at den enkeltes bolig på et plejehjem er under beboerens maksimale indflydelse.

Hvordan kan vi tillade os at fratage den enkelte mulig rådighed over egne forhold, hvis det ikke er lægeligt tvingende nødvendigt?

[Thor Pedersen]

Nu vil mange hævde, at der er vanskeligheder forbundet med at give beboerne større selvbestemmelse. Det er da også muligt, men det er ikke et tilstrækkeligt argument for ikke at forsøge. Sandheden er vel også, at det, der kræves, alene er nytænkning og fleksibilitet. Så kan vi også her behandle vore medborgere bedre for de samme ressourcer.

Vi deler i venstre socialministerens glæde over, at der i dag bygges langt flere end de 1.000 boliger om året egnet for personer med handicap, ja, tallet 4.000–5.000 er nævnt. Men dette er også en forudsætning for, at flest muligt kan klare sig selv. Også for eksisterende boliger er der imidlertid mulighed for ombygning og indretning med nødvendige hjælpemidler, således at beboere med handicap kan klare sig selv i størst mulig udstrækning.

At være beskæftiget – og helst med normalt arbejde – er vel blandt de vigtigste og mest livsmotiverende opgaver også for den handicappede, men det er nødvendigt at påpege, at uanset de udviste positive holdninger fra offentlige som private arbejdsgivere bør vi kunne komme meget længere med ansættelse af personer med handicap i almindelige stillinger. Der er muligvis ikke noget at sige til, at arbejdsgiveren af to lige dygtige måske vælger personen uden kendte handicap, men det er ønskeligt hver gang at have for øje, at kan en person med et handicap bestride opgaven, så vil der være tale om en medarbejder, der får chancen for en meningsfyldt tilværelse. Der ligger en opgave dels i at få de handicappede til at turde søge stillingerne, dels i at motivere den offentlige eller private arbejdsgiver til at ansætte handicappede.

Det er bl.a. derfor gavnligt med en løbende debat om de handicappedes problemer; lige så vel som den ny teknik giver uanede muligheder for beskæftigelse i almindelighed, kan ny teknik også betyde hjælpemidler, der vil kunne sætte den handicappede i stand til at bestride arbejdsområder, som ikke er mulige i dag. Arbejds- og kommunikationsmulighederne med datateknik er kun begrænset af vor fantasi. Det er derfor vigtigt, at de handicappedes organisationer i videst muligt omfang inddrages i udviklingsprojekter.

Der ligger, som det fremgår, store, massive og tunge opgaver at løse for at lette de handicappedes hverdag, men ofte er enkle ting

af meget stor betydning. Det gælder f.eks. handicappedes muligheder for selv at bevæge sig omkring i kørestol på offentlig vej og gade og få adgang til forretninger og offentlige kontorer, ligesom en løsning af transportproblemer med offentlige transportmidler trænger sig på.

Helt grundlæggende for en god fremtid er det, at intet barn med handicap i den undervisningspligtige alder er uden undervisning, og at førskolebørn med funktionsvanskeligheder kan modtage specialpædagogisk bistand. Men også på undervisningsområdet gælder det, at den specialpædagogiske støtte i størst mulig grad bør gives i det normale uddannelsesmiljø, også hvad angår erhvervsuddannelserne og specialundervisningen for voksne.

Vi kan i venstre således konstatere, at vi også i denne regerings tid er på rette vej, men opgaven med at ligestille og integrere personer med handicap kræver stadig udvikling, nytænkning og holdningsbearbejdning hos os alle. Jeg skal til dokumentation for dette synspunkt anføre, at vi alle i folketinget har modtaget et brev fra hr. Kallehauge, der er formand for bolig-, motor- og hjælpemiddeludvalget, som et indlæg vedrørende ministerens redegørelse, et indlæg, jeg finder meget nyttigt for det videre arbejde. Jeg kan i det væsentlige konstatere, at de i brevet rejste problemer kan afhjælpes under den gældende lovgivning, og skal derfor bl.a. opfordre kommuner og amter til yderligere initiativer.

Jeg kan oplyse, at vi i venstre vil forfølge de anførte synspunkter, også dem, der måtte betinge lovinitiativer, og håber endvidere, at redegørelsen og denne debat vil have en positiv virkning på den ønskede udvikling.

Birthe Hansen (SF):

Ingen, heller ikke i SF, kan være uenig med regeringen i, at indsatsen for mennesker med handicap er en samfundsopgave, som skal gøre det muligt for handicappede at leve en tilværelse så lig alle andres som overhovedet muligt, men her forudsætter vi så, at hele befolkningens indstilling til handicappede er positiv. Reelt har vi intet belæg for det, vel snarere tværtimod. Den ægte solidaritet og omsorg for andre har trange kår i dagens Danmark. Medierne fokuserer på sensationer, hvorefter nogle ansvarlige gribes af hy-

[Birthe Hansen]

steri og truer med sanktioner, og andre lader stå til. Sensationen dør ud, og menneskene bag sensationen, hvad enten de befinder sig på en plejehjem, et psykiatrisk plejehjem eller på et feriecenter, glemmes stort set igen. Ingen har da noget imod dem, de skal bare ikke som på feriecentrene optræde i flok.

Hvorfor bruge så mange penge på at forske i muligheden for i en nær eller fjern fremtid at få færre handicappede, samtidig med at man skærer i bevillingerne til forbedring af hjælpemidler, boliger og institutioner for nulevende handicappede? Der er langt igen, og mange normer og holdninger skal ændres, før alle handicappede har samme vilkår som andre borgere her i landet.

Først og fremmest burde et af denne redegørelses klare mål være 100 pct. økonomisk kompensation for de ekstraudgifter, som handicapet bevirker, så økonomien ikke bliver en hindring for at kunne fortsætte den hidtidige tilværelse og gøre den fremtidige så lig den ikke-handicappedes som muligt.

Dernæst må et rimeligt krav være, at indsatsen fra den offentlige sektor er grundlaget, en basis for den handicappedes daglige tilværelse og ikke blot et supplement, sådan som det er socialministerens ønske. Først når denne sikkerhed er til stede, kan den handicappede trække på egne og andres ressourcer. Den grundlæggende sikkerhed for, at dagligdagen fungerer, når et menneske er handicappet, er så vigtig, at der aldrig vil være tale om for megen omsorg og sikkerhed. Den form for sikkerhed betyder ikke umyndiggørelse; tværtimod er den medvirkende til, at den enkelte kan klare langt flere opgaver og problemer på egen hånd. Umyndiggørelsen er skabt på en anden måde, nemlig ved at fratage den handicappede selvbestemmelse over, hvor og hvordan han eller hun vil bo, for i dag er det sådan, at plejehjemskrævende handicappede er stavnsbundne, de kan ikke selv bestemme, hvor i landet de vil bo, selv om plejehjemspladsen er til stede. Deres adresse fastsættes af den lokale kommunalbestyrelse. Ankemulighed gives ikke, og socialministeren vil ikke ændre på disse diskriminerende forhold.

Socialministerens begrundelse for ikke at ophæve stavnsbåndet for de handicappede er mildest talt besynderlig. Ministeren vil ikke gribe ind i det kommunale selvstyre. Det ple-

jer ellers ikke at genere ministre i den borgerlige regering, hvilket tydeligt ses af de gentagne økonomiske nedskæringer og indgreb over for kommunernes selvstyre, der har fundet sted siden oktober 1982. Men sådan er der så meget.

Det er en menneskeret at kunne flytte lige så meget rundt i landet, man har lyst til. Hvordan er det nu? Støtter Danmark bestræbelserne, der udfolder sig i FN's menneskerettighedskommission for at sikre handicappede rettigheder både af social, økonomisk, kulturel og politisk art? Det står der rent faktisk i redegørelsen at vi gør.

Det centrale handicapråds betydning efter 5 års arbejde, som det fremtræder i redegørelsen, er vist mere på det teoretiske plan, for sammenholder man redegørelsen med nogle linjer i et brev, som vi alle sammen har modtaget fra bolig-, motor- og hjælpemiddeludvalget her i januar 1986, fremgår det, at man åbenbart ikke tager forslagene fra det centrale handicapråd særlig alvorligt, når en total afvisning af nogle af deres forslag kan finde sted, og det er vel ikke bare en engangsforestilling. I samme brev gives der udtryk for, at de ministerielle instanser tilsyneladende heller ikke belaster handicaprådet meget med henblik på fælles vurderinger af problemløsninger. Derfor forstår vi i SF godt, at BMH-udvalget ønsker, at handicaprådet tillægges langt større indflydelse set ud fra et samfundspolitisk aspekt, således at rådets stillingtagen indhentes på et meget tidligt tidspunkt, samt at dets bemærkninger særskilt indgår i det lovforberedende arbejde og andre steder.

Og så er der integrationen i samfundet af de handicappede. Den burde indeholde langt flere krav. Alene at fortsætte arbejdet med at gøre byggeriet mere handicapvenligt er vel ikke nok. Hvis der f.eks. ikke med offentlige penge, der gives i forbindelse med byfornyelse, stilles krav om elevator, så sker der vel ikke så forfærdelig meget. Det er ikke nok bare at håbe på, at man gør noget for handicappede, og det samme gælder med hensyn til offentlige transportmuligheder for svært handicappede. Det mindste, man kunne gøre her, var da, indtil offentlige transportmidler er gjort tilgængelige for selv svært handicappede ved egen hjælp, at de pågældende kunne tage en hjælpeledsager med gratis.

[Birthe Hansen]

Den samme manglende integration gælder inden for arbejdsmarkedsområdet. Her er holdningen til at beskæftige handicappede blevet langt mere positiv, i hvert fald på overfladen, gennem de sidste mange år, men det hjælper bare ikke, når der ikke er handling bag ordene. Ingen naturlov har bestemt, at handicappede skal stå bagest i køen, hvis deres kvalifikationer er i orden, men sådan som arbejdsformidlingssystemet fungerer i dag, hvor man helst skal være i stand til at skaffe sig arbejde uden formidlingens bistand, ja, så kommer handicappede bagest i køen.

Af redegørelsen fremgår det også, at de psykiatriske plejehjem fra 1. januar 1987 overføres til socialministeriets område. I den forbindelse savner jeg en stillingtagen fra socialministeriets side til de meget kritisable forhold, som gennem lang tid er blevet påvist af bl.a. pårørende til de mennesker, der opholder sig på de omtalte plejehjem. Det er ikke spor for tidligt at tale om, hvilke ændringer der skal til, for at denne gruppe mennesker får det bare lidt bedre. Det er en af de grupper i samfundet, som hører til de allersvageste, og her er der tale om en gruppe, der virkelig er umyndiggjort, også fordi det i dag kan være fuldstændig tilfældigt, om et menneske kommer på et psykiatrisk plejehjem eller ej.

Jeg vil slutte mine kommentarer til redegørelsen med at omtale en bestemt gruppe handicappede, en gruppe, hvis handicap meget dårligt tilgodeses.

Der er ca. 200.000 mere eller mindre hørehæmmede her i landet. Blandt dem er en mindre gruppe mennesker, de såkaldt døvblevne, mennesker, der på et eller andet tidspunkt i livet som følge af sygdom, ulykke eller alder er blevet døve. Disse døvblevne får ikke den tolkebistand, de har så stort behov for bl.a. under hospitalsophold og lignende, fordi deres tolkebehov ikke er erkendt, ej heller bekendt. De døvblevnes problem kan nemlig ikke klares med tegnsprog, fordi de netop har et ganske almindeligt sprog, fra før de blev døve, og hvis disse mennesker ikke kan bruge høreapparat, må de kommunikere skriftligt eller med mund/håndsystem, et særligt tegnsystem udviklet til brug for døvblevne – ikke at forveksle med tegnsprog.

Vi vil opfordre socialministeren til at tage problemet op til løsning så hurtigt som overhovedet muligt og vil, hvis vi ikke får et bekræftende svar i dag, vende tilbage med ét forslag her i folketingssalen.

Ud over tolkning i sygdomstilfælde er der også hos de døvblevne et stærkt ønske om og et stort behov for en ordning i lighed med den, man har i Norge, hvorefter en døvblevne får tilkendt et vist antal timer årligt til, hvad man kan kalde hverdagstolkning, dvs. tolkning i forbindelse med foredrag, tandlægebesøg, indkøb og lignende.

Jeg vil lige slutte af med at sige, som også hr. Taanquist gjorde, at visioner er der ingen af i denne redegørelse.

Aase Olesen (RV):

Det radikale venstres handicappolitik bygger på en opfattelse af, at et handicap ikke kun er en defekttilstand hos individer eller en fejlbehandling fra omgivelserne, men et misforhold i samspillet mellem individet og dets omgivelser. Et handicap er således ikke det samme som en person, og de handicappede er ikke en gruppe særlige mennesker, som kan afgrænses i forhold til den øvrige befolkning. De mennesker, som på grund af fysiske, psykiske eller sociale årsager i forskellige situationer i større eller mindre grad kommer til kort over for omgivelsernes krav, er indbyrdes så forskellige og de særlige behov, handicappede afstedkommer, så varierende, at samfundets støtte og bistand altid må gives ud fra den enkeltes muligheder og behov og med skyldig respekt for de pågældendes egne ønsker.

En særlig handicapolitik i form af organisatoriske, finansielle og begrebsmæssige særordninger er derfor u hensigtsmæssig. Den almindelige lovgivning må formuleres og den efterfølgende praksis gennemføres på en sådan måde, at det er muligt at tilgodesee hver enkelt samfundsborgers behov, hvad enten dette er af almindelig karakter eller det drejer sig om et behov for en mere omfattende eller mere speciel støtte. Et handicap må aldrig begrunde, at pågældendes ret til menneskelig værdighed og personlig selvstændighed svækkes gennem en nedladende, isolerende eller beskyttende holdning fra samfundets side. Derfor må al støtte til et menneske, der er handicapet, gives som et supplement til

[Aase Olesen]

den støtte, individet kan give sig selv i kraft af sine ressourcer.

Samfundets støtte til mennesker, der er handicappede, må ikke begrænses til personer med stærkt iøjnefaldende og let påviselig invaliditet, men lige fuldt udstrækkes til personer, hvor handicappet er af mere skjult og vanskeligt dokumenterbar art, uden at det derfor er mindre belastende for den pågældendes funktion og udviklingsmuligheder.

Faren ved redegørelsesdebatter af denne karakter er, at det bliver smukke ord, overordnede principper og meget lidt konkret handling. Som allerede de Gaulle sagde, skal politik vurderes ikke på ord, men på handling. Derfor vil jeg foreslå, at redegørelsen her – det er ikke sædvane – bliver sat på socialudvalgets dagsorden i den kommende tid, således at de områder, redegørelsen omtaler, og de henvendelser, vi har fået i anledning af denne redegørelse, bliver lagt på socialudvalgets bord og vi får undersøgt en række af de spørgsmål, som er rejst. På den måde kan redegørelsen blive en igangsætter for konkrete initiativer fra folketingets side og betyde en nærmere belysning af nogle af de initiativer, redegørelsen omtaler.

Der er fremsat nogle kritiske bemærkninger om redegørelsen, og jeg er i og for sig enig i nogle af dem. Der er et par ting, jeg godt vil tilføje.

Jeg savner i redegørelsen at få sat hele den danske handicappolitik ind i en international sammenhæng. Jeg har en fornemmelse af – jeg ved ikke, om den er korrekt – når jeg rejser i udlandet, at man dér i visse sammenhænge, ikke mindst trafikikkerhedsmæssigt og den slags, som man jo kan se som udefrakommende, tager sig mere af handicappede, end vi gør i Danmark. Det kan have historiske forudsætninger. Vi ved, at der er mange lande, der i mange år har haft mange krigsinvalidere, og det kan være en af forklaringerne. Jeg synes, det ville være interessant, om man satte redegørelsen ind i denne sammenhæng.

En anden ting, jeg savner i redegørelsen, er en vurdering af, om det er rigtigt, hvad der har været fremme i pressen i den seneste tid, at antallet af handicappede nyfødte stiger. I hvert fald ved vi, at antallet af alkoholskadede børn er stigende, og det er noget, vi bør forholde os til, og som vi kan gøre noget ved.

Men ellers vil jeg gerne nævne en række enkeltspørgsmål, som jeg mener socialudvalget bør beskæftige sig med. Disse eksempler skal ikke være udtømmende, og rækkefølgen er ikke udtryk for nogen prioritering, blot som eksempler på, hvor jeg synes vi burde diskutere, om vi er landet det rigtige sted med den politik, vi i dag fører.

Det første, jeg vil spørge om – det kan være, ministeren allerede her kan svare på det – er det, man med et bredt udtryk kalder den tidlige indsats over for svært multihandicappede børn. Vi så for et par år siden et par glimrende film om betydningen af den tidlige indsats. Var det nogle stjerneeksempler, eller er det det tilbud, alle forældre, der skal tage imod et handicappet spædbarn, får?

Det andet, man kunne rejse, var spørgsmålet om kommunernes meget forskellige praksis, har jeg indtryk af, over for familier med handicappede børn, dem, vi plejer at kalde § 48-børn. Hvilken støtte er der rundt omkring i kommunerne til forældre under disse børns indlæggelser, under deres langvarige ambulante behandlinger? Gives der mulighed for kompensation for tabt arbejdsfortjeneste? Jeg ved, at det gives i nogle kommuner, men hvordan er reglerne? Eller rettere sagt: hvordan praktiseres de som helhed?

For den samme gruppe kan man sige, at der flere steder er et meget stort behov for aflastningspladser for de familier, der passer et handicappet barn, hvad enten det barn er mindreårigt eller voksent. I virkeligheden må vi nok konstatere – det tror jeg behandlingen i socialudvalget vil vise – at der er store forskelle fra kommune til kommune, og hvis de er så store, at det fører til uhensigtsmæssige flytninger fra sted til sted, sådan som vi har fået påvist det med hensyn til den forsøgsordning, der kaldes Århusordningen, så må vi vel sige, at så er det på tide, at folketinget griber ind. Hverken Århus eller de handicappede kan være interesseret i – det kan heller ikke være rimeligt – at man skal flytte til bestemte kommuner, fordi de dér behandler folk anderledes end i nabokommunerne.

Vi har også fået en henvendelse om fysioterapibehandlingen. Som bekendt hævdede man egenbetalingen for et par år siden, tror jeg det er, fra 1/5 til 2/5, men jeg vil godt vide – det kan være, ministeren kan sige noget om det her – om det er rigtigt, at man nogle steder kan komme ud for at skulle betale helt

[Aase Olesen]

op til 50 pct. som egenbetaling for fysioterapi-behandling. Det har ikke på noget tidspunkt været meningen, formentlig heller ikke regeringens.

Endelig synes jeg, der kan være grund til endnu en gang – vi har gjort det tidligere i socialudvalget – at tage særforsorgens udlægning op og få belyst, om det er rigtigt, hvad folk siger flere steder, at der er en tendens til, at de handicappede nu vender tilbage til institutionerne. Det, jeg siger her, er ikke udtryk for, at vi for enhver pris mener, at integration er et gode, men vi vil godt vide, hvad årsagen er, hvis man må give op over for de svageste og deres mulige integration.

Der kan være en række andre spørgsmål vedrørende de allersvageste, multihandicappede børns undervisning og aflåsningsproblemer på lukkede afdelinger og også vedrørende de bedstfungerende psykisk handicappede, der mangler kompetencegivende uddannelse. Jeg tror, at de fleste i folketingets socialudvalg ved besøg rundt omkring på institutioner i de senere år har måttet erkende, at det bedste, der nogen sinde er sket for forsorgen, er, at man fik lagt ansvaret ud til amter og kommuner. Det er nu nemmere at få gjort noget ved tingene, når man har problemerne for øje.

Det sidste, jeg vil nævne, er de usynlige handicap, som måske er de største problemer for os alle sammen. Det er så svært at erkende, at man har en handicapet foran sig, når man ikke kan se det. Her vil jeg godt nævne problemet med psykisk syge børn. Jeg har på fornemmelsen, at der dér ikke er samme samling om et behandlingstilbud, når der er problemer, som der er om de fysiske, mere synlige handicap. Jeg tror, at mange forældre, der har psykisk syge børn, føler, at de er *lost* i systemet, at de bliver sendt fra sted til sted, og at de har meget svært ved at få at vide, hvad det egentlig er, der foregår. Samtidig ved vi, at normeringerne på de psykiatriske hospitaler er langt dårligere end på de somatiske sygehuse. Jeg tror, der er et problem dér, vi bør erkende.

Endelig er der en gruppe handicappede, som ikke er nævnt i redegørelsen – det er der i øvrigt flere der ikke er – nemlig de sent udviklede. Det er, som om de mennesker, der ikke kan følge med i den almindelige skoleundervisning, men som ikke kan siges at være stærkt psykisk afvigende, falder igennem

maskerne i vores sikkerhedsnet. Jeg tror, at man alt for lidt har været opmærksom på de problemer.

Til sidst vil jeg blot nævne, at jeg synes, at denne handicapredegørelse burde have nævnt problemerne om den glidning, vi har risiko for sker på det socialpolitiske område ved, at vi har indført fostervandsprøver i Danmark. Hele opfattelsen af, i hvilket omfang et handicap er samfundets ansvar, risikerer at blive udvandet, hvis ikke vi passer meget på og er opmærksomme på netop det problem.

Birgith Mogensen (CD):

Danmark er et af de førende lande i verden, når det drejer sig om gode livsvilkår for handicappede, et forhold, vi heldigvis betragter som en selvfølgelighed og er glade for, men som ikke skal være et endeligt faktum og en undskyldning for ikke at komme videre. Vi er nået langt inden for de sidste 10 år, men der kan gøres flere landvindinger.

Nogle vil kræve flere penge, andre ændrede holdninger hos os ikke-handicappede. Den overordnede målsætning for en god handicappolitik er efter CDs opfattelse, at vi respekterer det handicappede menneske på nøjagtig lige fod med det ikke-handicappede og stiller midler til rådighed, så den handicappede kan få en så normal tilværelse som muligt uden samtidig at blive umyndiggjort. Jeg ved, at det er flotte ord, og virkeligheden viser, at de er meget svære at indfri, men vi er på vej, selv om det synes noget langsomt.

Hvordan fungerer lovgivningen generelt set i dag, hvis vi ser ud over landet? Den gennemførte udlægning af ansvaret for handicappede fra statens regie til amternes og kommunernes har skubbet udviklingen i en gunstig retning, og der er kommet flere betydningsfulde forbedringer undervejs. Men jeg får mine betænkeligheder, når der dukker sager frem fra forskellige egne af landet, som tydeligt viser, at serviceniveauet er alt for forskelligt. Vi var godt klar over, at der kunne opstå problemer med en tilstrækkelig og ensartet behandling landet over, især på de områder, hvor man i den enkelte kommune har meget lidt erfaring med mere specielle problemer. Det er ikke tilfredsstillende, og CD mener, at der her ligger nye landvindinger, som der skal arbejdes på.

[Birgith Mogensen]

Vi oplever også for ofte, at mennesker har fået en efter loven korrekt behandling, men en menneskeligt set urimelig behandling. Lad mig blot nævne de besværligheder, en handicappet let støder ind i, hvis han eller hun ønsker at flytte til en anden kommune. Det er ikke en selvfølge, som det er for os ikke-handicappede. F.eks. overføres en hjælperordning ikke bare automatisk og slet ikke, hvis den ikke passer ind i den nye kommunes socialpolitik.

Røster har været fremme om at få en ombudsmandsinstitution, som skulle dække hele handicapområdet. En ombudsmand er som bekendt frit stillet med hensyn til, hvilke sager han vil tage op, og hvad han vil lægge til grund for sine afgørelser. CD er ikke tilhænger af en ombudsmand på ethvert område. Mange er efterhånden foreslået. Det vil givetvis føre til en udvanding af begrebet. Men hvis der skal etableres flere ombudsmænd, vil jeg personlig mene, at handicapområdet er det mest relevante af de områder, der har været oppe. Dette også sagt i relation til forslaget om en børneombudsinstitution, som vi har til behandling på fredag.

Et andet problem, jeg mener trænger sig på, er den handicappedes mulighed for at få regelmæssig fysioterapeutisk behandling og træning. For en stor gruppe svært fysisk handicappede er det nødvendigt, hvis en række svære følger virkninger af sygdommen skal undgås. Her vil jeg gerne udtrykke et ønske om, at der atter tegnes overenskomst mellem Danske Fysioterapeuter og sygesikringen. Parterne må kunne finde sammen.

Adskillige handicappede er nødsaget til at søge hjælp hos de praktiserende fysioterapeuter, fordi mange kommuner ikke har åbnet deres plejehjem og dagcentre for fysisk handicappede, som bor i egen bolig. Her vil jeg dog som et positivt eksempel fremhæve Frederikshavns kommune, som har åbnet plejehjemmet i eftermiddagstimerne.

Som jeg nævnte indledningsvis, så må vi alle gøre vores bedste for, at den handicappede får en så normal tilværelse som muligt. Jeg tror, socialministeren har ret, når hun understreger, at handicappolitik er samfundspolitik. Problemerne skal løses i den sektor, hvor de dukker op. Vi skal passe på, at vi ikke umyndiggør og passiviserer den handicappede i al vor velmente omsorg. Det gælder hjælpen fra det offentlige, men så sande-

lig også holdningen hos os ikke-handicappede. Det er vigtigt, at den, der har brug for hjælpen, får en chance for aktivt at være med. De nye teknologiske fremskridt vil også hjælpe os et større skridt videre, end vi lige her og nu kan overskue, men teknikken skal bruges fornuftigt og være frigørende for den handicappede og absolut ikke erstatning for menneskelig kontakt.

Jeg vil til slut takke socialministeren for en udmærket redegørelse.

Tinning (VS):

For nylig er der kommet to udspil, som har at gøre med handicappolitik. Det ene er socialministerens redegørelse, som jeg vil vende tilbage til om lidt. Det andet er en bog, »Fugl uden vinger«, skrevet af handicappede selv, hvor de fortæller om kampen for et liv – betydelig mere interessant og givende læsning end socialministerens redegørelse.

I den bog siger Kirsten Lykke Jensen, som sidder i elektrisk kørestol, fordi hun har ledigt, meget præcist: »For det er friheden til selv at vælge sin livsform, det hele drejer sig om!«, og det er lige præcis friheden til selv at vælge, også handicappolitik og handicapredegørelser må dreje sig om.

I VS er vores målsætning for en handicappolitik, at handicappede selvfølgelig skal have lige muligheder for at tage del i samfundslivet, skal have lige adgang til samfundslivet. Det betyder bl.a. økonomisk kompensation, og med det mener vi 100 pct. økonomisk kompensation for enhver merudgift, som følger af handicappet, og det betyder en planlægning, som er handicapvenlig, forstået på den måde, at en handicapvenlig planlægning er en planlægning for alle.

Det er målsætninger, som vi ikke tror at mange er uenige i, men jeg vil godt understrege, at det er målsætninger, som bare gør det muligt at realisere den egentlige målsætning, den, Kirsten Lykke Jensen snakker om, nemlig friheden til selv at vælge sin livsform. Vi kan ikke herinde og vi skal heller ikke herinde bestemme, hvilken livsform hvilke handicappede skal have. Det skal kommuner heller ikke. Det skal det offentlige i det hele taget holde sig fra. Det, det offentlige skal gøre, er at give muligheder for, at de handicappede selv kan vælge.

[Tinning]

Tilsyneladende er der, hvis vi tager fat i det andet bidrag, jeg nævnte, nemlig socialministerens redegørelse, stort set enighed om de her ting. Ministeren siger, at udgangspunktet for regeringens arbejde på handicapområdet er, at den enkelte borger skal have størst mulig indflydelse på sin egen tilværelse. Personer med handicap skal selv eller gennem deres organisationer deltage aktivt i udviklingen. Der skal være et bredt udbud af forskellige former for hjælp, og når det er nødvendigt med hjælp fra samfundet, er det vigtigt, at man sætter sig ind i den enkelte borgers situation. Hjælpen bygger på tillid og på respekt for den, der har behov for hjælp. Alt sammen helt igennem aldeles udmærket.

Ministeren siger også, at målsætningen for regeringen er, at hver enkelt får en tilværelse så nær det normale som muligt. Også meget udmærket. Det eneste problem er faktisk, at redegørelsen derefter holder op med at handle om noget som helst af nogen interesse.

Ethvert rimelig flittigt folketingsmedlem kunne selv stort set danne sig et overblik over, hvad der er sket på handicapområdet, og hvis ikke vi ville det, kunne vi såmænd have spurgt via socialudvalget: kan vi få en oversigt over, hvad der er sket på handicapområdet de sidste 5 år? Det er, hvad vi har fået. Vi har – hvad ministeren siger hun har ønsket at give – en redegørelse om de skridt, der inden for forskellige sektorer er taget for at lette integrationen af personer med handicap i samfundet. Men det er overhovedet ikke det, der er det interessante. Det interessante er ikke, hvilke skridt regeringen eller andre regeringer for den sags skyld har taget. Nej, det interessante er, når nu ministeren har en udmærket målsætning, hvad planen for at realisere denne målsætning er. Hvad agter ministeren at foretage sig? Hvilke skridt vil ministeren tage for at sikre, at hver enkelt handicappet får en tilværelse så nær det normale som muligt? Det er skuffende, at når man har læst 10½ side fra socialministeren om handicappolitik, er man ikke blevet det fjerneste klogere, for ministeren har tilsyneladende ikke nogen plan. Jeg siger »tilsyneladende«. Det kan godt være, at ministeren har det, men så har ministeren bare valgt ikke at fortælle om den. Eller ministeren agter måske ikke at tage nogen skridt for at sikre, at hver enkelt handicappet kan få en

tilværelse så nær det normale som muligt. Jeg ved det ikke.

Vi synes, at det havde være ulige mere interessant, hvis ministeren, nu vi alligevel snakker handicappolitik, havde fortalt os, hvad ministeren havde tænkt sig at gøre, i stedet for at komme med en oversigt over, hvad der er sket rundt omkring gennem tiderne. Det er oven i købet – skal jeg lige sige for en fuldstændigheds skyld – en oversigt, som desværre er gennemsyret af den sædvanlige stil, hvor ministerens hovedinteresse ikke er at gøre læseren klogere, men at få læseren til at tro, at netop denne regering simpelt hen er den mest handicapvenlige regering, dette land nogen sinde har set.

Ministeren skriver f.eks. om arbejdet i Svend Jensen-udvalget under arbejdsministeriet, at regeringen nu vil tage stilling til de forskellige forslag, der er indeholdt i den betænkning. To af udvalgets indstillinger behandles allerede i arbejdsministeriet. Det drejer sig bl.a. om udvalgets forslag om iværksættelse af en landsdækkende forsøgsordning vedrørende personlig assistance i forbindelse med erhvervsudøvelse til personer med handicap. Det, man allerede er i gang med at behandle i arbejdsministeriet, er et forslag, som kom i september måned 1982, altså for mere end tre år siden. Det kan godt være, det er typisk for arbejdstempoet i det ministerium, at man allerede nu er gået i gang, jeg ved det ikke, men jeg mener, at det mindste, socialministeren kunne have sagt til os, var: forslaget har ligget og sylvet i tre år, det er vi kede af, men nu gør vi noget – i stedet for bare at sige: vi er skam allerede gået i gang.

Kort og godt er der ikke andet at sige om denne redegørelse, end at det er en fuser. Der står simpelt hen for lidt om, hvad regeringen har tænkt sig. Derfor mener jeg, vi kan bruge tiden til en slags øvelse for socialministeren. Vi kan tage fat på et centralt område, som også andre har haft fat i, nemlig fysioterapien.

Andre har allerede nævnt, at for svært fysisk handicappede er det simpelt hen et behov at få regelmæssig fysioterapeutisk behandling 2-3 gange om ugen livet igennem for at forhindre, at handicappet forværres, for at forebygge, at tingene udvikler sig til det værre. Det, det drejer sig om helt konstant, er: skal ryggen være mere skæv? Skal

[Tinning]

hænderne være mere krumme? Skal fødderne være mere deforme? Det er det, det handler om, og man kan sige ja, fordi der ikke er råd til andet, eller man kan sige nej, fordi vi er så handicapvenlige, men der er en tredje mulighed: man kan helt lade være med at nævne det. Den har ministeren valgt.

Jeg mener, at vi i dag skal bruge tiden til, at ministeren fortæller, hvad der skal ske på det her område. Jeg vil godt give et enkelt eksempel.

Muskelsvindramte har en lungekapacitet på noget, der ligner $\frac{1}{2}$ af det normale. Det er der nogle indlysende fysiske grunde til. Det betyder, at når man bliver forkølet, kan man meget nemt risikere at få en livstruende lungebetændelse. Det kan afhjælpes rimelig enkelt, nemlig ved, at man får noget lungefysioterapi, såmænd. Nu er systemet indrettet så fuldstændig forrygende, at hvis man får lungefysioterapi på et hospital, er det gratis, men hvis man får lungefysioterapi hjemme, er det ikke gratis, så er det egenbetaling.

Ministeren siger i sin redegørelse, at det er meget vigtigt at undgå gentagne indlæggelser på hospitaler og sådan noget. Det mener vi alle sammen, men det her system er faktisk indrettet på en sådan måde, at det fremmer gentagne indlæggelser. Der er masser af indlæggelser, også af muskelsvindramte folk, hvor det eneste, der faktisk foregår på hospitalet, er, at der gives lungefysioterapi, men i og med, at det bliver givet præcis dér, er det gratis. Hvis det skulle have været givet derhjemme, ville der have været egenbetaling.

Jeg vil godt have, at ministeren i dag siger, om det er en rimelig indretning af systemet. Ja eller nej. Agter ministeren eventuelt at lave det om? I givet fald hvordan? Jeg mener, det er et enkelt kompleks, det er til at gennemskue, og det må være muligt at blive enig om noget dér. Jeg er enig, når fru Aase Olesen tager det her med egenbetalingen op. Det er faktisk sådan, at egenbetalingen ikke bare er nået op på de to femtedele – det var et led i regeringens såkaldte genopretningspolitik, at egenbetalingen skulle løftes fra $\frac{1}{2}$ til $\frac{2}{3}$ – tilsyneladende er den helt oppe på omkring 50 pct. i nogle tilfælde.

Jeg mener – også for at få denne debat ned på et niveau, hvor det er til at finde ud af, hvor hvem står – at ministeren må give et klart svar: skal vi have lavet om på det dér

system omkring fysioterapien, eller skal vi ikke?

Konkluderende vil jeg i øvrigt sige, at jeg er helt enig med fru Aase Olesen i, at vi bør tage, måske ikke selve redegørelsen, men i hvert fald de problemstillinger, redegørelsen burde have handlet om, op, sætte dem på dagsordenen i folketingets socialudvalg og lige præcis nå frem til: er der på nogle områder konkrete skridt, vi kan tage for at realisere regeringens handicappolitiske målsætning, når nu man ikke selv har villet skrive en redegørelse om, hvad man har tænkt at foretage sig?

I VS er vi ikke spor overraskede over, at der ikke er kommet noget som helst i den redegørelse. Derfor har vi for et stykke tid siden igangsat et stykke arbejde med konkrete forslag inden for handicappolitikken. De er formentlig færdige om et par uger. Jeg mener, at de forskellige initiativer udmærket supplerer hinanden. Konkrete forslag fra et parti og drøftelser i folketingets socialudvalg kan sagtens være med til samlet at give en meget bedre belysning af, hvad det egentlig er, der foregår.

Til allersidst vil jeg godt nævne et enkelt eksempel, også fra Kirsten Lykke Jensens artikel i bogen »Fugl uden vinger«, som jeg i øvrigt kan anbefale. Hun skriver om problemerne med at få hjælp efter bistandslovens § 48, stk. 3, i Københavns kommune – det er en paragraf, som giver mulighed for, at man selv kan ansætte og administrere sin hverdag sammen med nogle medhjælpere – at det kneb meget med at få indrettet boligen. Hun skriver:

»Der var vanvittig unødige benspænd alene med at få lavet boligændringer, som var nødvendige for, at jeg kunne fungere i lejligheden.

I et helt år kunne jeg f.eks. ikke gå på wc selv, men måtte løftes over på toilettet. Det indebar, at jeg mistede mine kræfter og ledbevægeligheden i benene, så da endelig toilettet var ordnet, kunne jeg ikke selv klare at gå på wc – en kedelig konsekvens af en langvarig ekspeditionstid!«

Det tør siges, at det bare er én af tusinder og atter tusinder tragiske historier om, hvordan handicappolitikken fungerer i dagens Danmark.

[Tinning]

Jeg vil godt sige til de ordførere, der takker socialministeren for redegørelsen: spar dog de fraser! Hvad er der at takke for?

Arne Bjerregaard (KrF):

På trods af sidste indlæg vil jeg takke socialministeren for redegørelsen, som vi i princippet kan tilslutte os.

Vi er enige i, at handicappolitik ikke blot er socialpolitik, men at handicappolitik i alt fald må være samfundspolitik.

Vi erkender med ministeren, at vi trods alt på handicapområdet er kommet et pænt stykke fremad, men vi erkender også, at der er langt igen, førend vi kan give det brede flertal af handicappede optimale muligheder for livsudfoldelse i bredeste forstand.

De handicappede er heldigvis et lille mindretal, også når vi medregner de handicap, vi ikke ser, men netop fordi det er et lille mindretal, er faren for at blive overset desto større. Det gælder – det er vi nødt til at indrømme – for samtlige samfundsmæssige områder, hvor man ikke direkte henvender sig til de handicappede.

Personlig er jeg af den opfattelse, at vi på det teknologiske område kunne gøre uendelig meget for fysisk handicappede, hvis vi turde og ville satse mere på forskning og forsøg og dermed udvikling af hjælpemidler til transport og arbejdsprocesser både i hjemmet og på arbejdspladserne.

Bolig-, Motor- og Hjælpemiddeludvalget (BMH) har, som flere har nævnt, sendt os sine kommentarer til ministerens redegørelse, og vi må vel give dem ret i, at vi har gode målsætninger alle sammen, men at disse målsætninger undertiden fortoner sig i virkelighedens verden.

Vi ønsker, at handicappede skal integreres i samfundet på det arbejdsmæssige, det bolig-mæssige og det fritidsmæssige område. Mange steder, må vi da indrømme, lykkes det ganske udmærket, men alt for mange steder, synes jeg, lykkes det ikke, fordi vi glemmer det med eller uden vilje, og fordi – nå ja, det koster jo altid ekstra i første omgang. Det er stadig væk i dag vanskeligt for handicappede at bo i etagebyggeri. Det er stadig væk vanskeligt at komme til visse offentlige institutioner og kontorer. Det er stadig væk vanskeligt at bruge offentlige transportmidler. Osv.

Jeg har lyst til her at nævne, at jeg havde den glæde at være i New York i 6 uger ved FN's generalforsamling og her havde lejlighed til at iagttage byen New York. Meget dårligt kan jeg fortælle om den by – det skal jeg undlade – men ét slog mig. Det var dens hensyntagen til de fysisk handicappede. Der var nedkørsler ved alle fortove, der var handicapvenlige elevatorer, og skulle en handicappet f.eks. med toget, var der straks en hjælper, der i lyntempo, 1-2-3, hjalp op ad alle trapper eller ned ad alle trapper og ind i toget, og på samme måde når vedkommende kom til vejs ende. Herhjemme er toget ofte kørt, inden nogen gider hjælpe den handicappede. Uanset hvor megen teknik vi opfinder, kan menneskelig hjælp ikke undværes, ej heller af de handicappede.

Ved særforsorgens udlægning i 1980 force-redes udflytningen og integrationen, hvilket jeg må sige er godt. Dog må man undertiden stille det spørgsmål, om vi gør de svært retarderede og deres omgivelser nogen tjeneste ved at søge en integration, som vi faktisk på forhånd ved er umulig. Jeg tror dog – men jeg ved det ikke – at man efterhånden vil finde den rigtige balance her, når man om nogle år har høstet flere integrationserfaringer.

Udlægningen i 1980 og den fuldstændige integrations filosofi må jeg sige har sine negative sider. Jeg mener stadig væk, vi må have for øje, om det var rigtigt på alle områder med denne udlægning.

Jeg føler i alt fald, at ordet »institution« visse steder har fået en negativ klang. Men institutioner er jo nødvendige. De er nødvendige for en række af vore handicappede. Det er nødvendigt for handicappede at være under beskyttede forhold, og her vil handicappede ofte have det bedre end i den isolation, som ofte bliver følgen for dem, der ikke fuldt ud kan integreres. For mange handicappede, vil jeg påstå, vil fællesskabet på en institution, hvor der er mulighed for optimal udfoldelse under beskyttede forhold, være af væsentlig betydning, og med den hjælp og den opmuntring fra idealistiske medarbejdere, vi i alt fald tidligere har haft, vil der ofte her kunne skabes og udvikles gode rammer for de handicappede. Her vil tilværelsen som sagt for mange være bedre end udenfor, hvor vi trods alt og trods alle vore pæne og gode

[Arne Bjerregaard]

ord ikke tager os særlig godt af dem, og derfor vil de leve i isolation.

Lad mig nævne et eksempel på de uheldige følger af integrationen. Det er Kolonien Filadelfia, som blev et af ofre for udlægningen af særforsorgen. Her havde de opøvet en særlig ekspertise specielt for epileptikere, men også for andre, og hertil kom man da også fra hele landet. Nu er kolonien på vej til nedlæggelse, ekspertisen er forsvundet eller forsvinder efterhånden, og man må spørge, om det er godt for epileptikerne og andre eller det kun er godt for de lokale kasser.

Det er rigtigt, at det er godt for handicappede børn at være hjemme, det er vi helt enige i, men så må vi også have tilstrækkeligt med aflastningshjem. De, der kender familier med handicappede børn, undertiden flere, må erkende, at det er en alvorlig belastning for en familie at have et handicappet barn, og betydelig større, hvis der er flere. Tænk, hvad det betyder for en familie blot et par uger et par gange om året at kunne blive fritaget for et 24 timers job! Jeg tror ikke, vi alle forstår den belastning, der hviler på disse familier. Derfor mener jeg, det er nødvendigt, at vi i højere grad sikrer, at der er aflastningshjem, så disse familier kan få en smule ferie en gang imellem.

Endvidere ønsker jeg også her at anføre, at mange handicappede får en uddannelse, nogle en særdeles høj uddannelse, og det skal vi i videst muligt omfang sørge for. Men hvad nytter uddannelse, hvis vi ikke sørger for job? Jeg tror, det er væsentligt for de handicappede og så sandelig også for os andre, som lever uden eller i alt fald uden synlige handicap, at vi sørger for, at de får et job, og jeg mener, det er en selvfølge, at vi giver dem en fortrinstillig, og at vi gør det i større udstrækning, end vi gør det i dag, også fordi de handicappede trods alt kan være mere sårbare i en arbejdsløshedssituation end andre, bl.a. fordi de hårdere end andre har satsset på at få en uddannelse.

Jeg skal ikke opregne alle de ting, det er muligt at gøre for de handicappede i fremtiden, blot notere, at de væsentligste forbedringer måske kan og bør ske hos de handicappedes medmenneskelige omgivelser, hvad enten det er de offentlige kontorer, servicefunktionerne, Dansk Folkeferie eller du og jeg. Vi danskere er blevet nogle underlig stive, enøjede, selvhøjtidelige og angste menne-

sker. Alt anderledes end os selv viger vi uden om i stedet for at turde række hånden frem, hvad enten det drejer sig om fremmedarbejdere og flygtninge eller vore handicappede. Vi ofrer gerne et symbolsk beløb til disse gode formål og lindrer nøden for nogle eller besværligheden for nogle, men så vil vi også gerne bede os fritaget for deres nærværelse.

Jeg føler, at først når vi generelt ændrer denne holdning og åbner os lidt mere for hinanden, lægger bort vores stive masker og tør se os selv og livet i alle dets facetter, har vi mulighed for et bedre fællesskab for og med de handicappede.

Pia Kjærsgaard (FP):

Fremskridtspartiet mener ikke, at vi i vores samfund levner de handicappede en meneskeværdig tilværelse, heller ikke en situation, hvor handicappede har blot nogenlunde samme betingelser som borgere uden handicap. Derfor var det med beklagelse, fremskridtspartiet kunne konstatere, at regeringspartierne, socialdemokratiet og de radikale stemte imod vores ændringsforslag til finanslovsforslaget om at afsætte ekstra bevillinger til hjælpemidler og omsorgsarbejde, så handicappede, hvis de ellers ønsker det, kan forblive i eget hjem. Men sådan har disse partier desværre praktiseret i årevis, nemlig at tale pænt om de handicappede, men når de smukke ord skal udmøntes i handling, er alle de gode hensigter glemt og væk, indtil der igen bliver valgkamp, hvor man lover guld og grønne skove til de svage grupper i samfundet.

Vi mener, der er meget, der skal rettes, inden vi når det mål, at handicappede kan leve uafhængigt af at være påtvunget en eller anden institution, som samfundet finder det for godt at stille til rådighed.

Jeg vil gerne komme lidt ind på Århusordningen, som jeg synes ordførerne før mig totalt har overset. Det er den ordning, der giver handicappede mulighed for at ansætte og aflønne de hjælpere, den enkelte selv ønsker. Det er urimeligt, at den »heldige« handicappede, der bor i en kommune, som har den ordning, og den uheldige handicappede, som tilfældigvis bor i en kommune, der ikke har den ordning, skal behandles forskelligt. Det er i hvert fald en ordning, som frem-

[Pia Kjærsgaard]

skridtspartiet varmt går ind for og kan anbefale.

Mon vi ikke også dér trænger til lidt nytænkning inden for handicapområdet? Der mangler arbejdskraft på området. Det er desværre sandheden, at der stadig er masser i Danmark, som får løn eller understøttelse på en eller anden måde for ikke at bestille noget. Jeg forstår ikke, at man ikke kan sætte ind dér og lade nogle af disse mennesker være til hjælp for handicappede, enten som direkte hjælp eller ved, at de bygger bedre boliger eller fremstiller hjælpemidler til handicappede. For mig at se er det dels mangel på styring, dels mangel på nytænkning, eller også er det den gode vilje, der mangler.

Jeg har lidt svært ved at se formålet med socialministerens redegørelse, hvad også fru Aase Olesen var lidt inde på. Vi hører blot om partiernes flotte programpunkter vedrørende de svage grupper i samfundet. Hvis vi sætter resultatet i forhold til partiernes mandater, skulle handicappede for længst have haft en menneskeværdig tilværelse. Men desværre ønsker man at bruge pengene til langt mindre væsentlige ting, så desværre udmøntes denne debat nok ikke i noget som helst konkret fra de såkaldt ansvarlige partier.

Fremskridtspartiets holdning vedrørende handicappede er ganske enkel. Vi mener, der skal gives så store kontante handicapydelse, at enhver handicappet medborger kan leve som et frit og selvstændigt menneske. Dette indebærer, at handicapydelsen ikke skal gives som en sats på en eller anden invalidepension, men affases efter, hvor store ydelser den enkelte har behov for.

Vi mener ikke, at vi skal indtage en bedrevidende holdning over for handicappede. Tværtimod skal vi betale i forhold til handicappets art og omfang. Dette indebærer, at nogle skal have handicapydelse på adskillige hundrede tusinde kroner pr. år, hvis de har et konstant plejebæbehov, og de skal selvfølgelig trappes ned, efterhånden som behovet bliver mindre.

Når der heroppefra i dag bliver talt om handicapvenlige offentlige bygninger og transportmidler, så må vi håbe, at man får mere held med det, end man for nylig havde med de telefonstandere, der har haft en vis interesse i medierne, og hvor man udskrev en arkitektkonkurrence med det helt klare krav, at de skulle være handicapvenlige.

Jeg vil godt afslutningsvis spørge socialministeren, hvordan det går med udbygningen af det såkaldte Servo Link på offentlige bygninger, en ganske udmærket lille ting, hvor en handicappet eller en gangbesværet kan sidde i sin kørestol og ved hjælp af et lille apparat få kontakt med den offentlige bygning. Det mener jeg kan lette dagligdagen ganske betydeligt for de handicappede.

Lenger (VS):

Ministeren skriver i redegørelsen, at hjælpen til personer med fysisk og psykisk handicap må bygge på tillid og respekt, og det er jo så sandt, så sandt.

Ministeren skriver også, at det er vigtigt, at også den, der har brug for hjælpen, deltager aktivt i processen og får forståelse for sine egne kræfter, og det kan jeg også helt og fuldt tilslutte mig. Det varmer selvfølgelig vore venstresocialistiske hjerter at høre den slags.

Men hvad er det egentlig, ministeren mener? Hvilke ting er det, ministeren vil have lavet om på med udgangspunkt i de to ganske udmærkede målsætninger?

Jeg vil først tage begreberne tillid og respekt. Det er jo sådan i dag, at der foregår en enorm kontrol med fysisk og psykisk handicappede i de sociale forvaltninger; det gør der såmænd med alle klienter, men det gør der især med denne gruppe. Det er mennesker, der skal give detaljerede oplysninger på hver eneste ansøgning, som de fremsender, ofte om de mest intime dele i deres liv; ofte må de fortælle om de mest ydmygende situationer, de skal igennem for blot at få de mest elementære ting, som enhver kan se at de har behov for. Det drejer sig f.eks. om praktisk hjælp, om boligændring, om hjælpemidler eller om kontanter for den sags skyld. De skal give de samme oplysninger igen og igen, oven i købet ofte til helt fremmede mennesker, som de ikke har set før, og oven i købet også i situationer, hvor der sidder en del ansatte i den sociale forvaltning, eller hvor det nu er.

Det er ydmygende at skulle sidde og fortælle om sig selv i større forsamlinger, hvilket personer med fysisk handicap meget ofte er ude for. Det er ydmygende og ikke særlig respektfuldt. Det kunne undgås, hvis der var nogen mening i ordet tillid, og det vil sige,

[Lønger]

hvis vi måske havde lidt mindre kontrol med, om de oplysninger, de nu gav, var rigtige. Langt de fleste gange er kontrollen rent formel, for man kan umiddelbart se, at det selvfølgelig er rigtigt, hvad de oplyser.

Det kunne løses, hvis man havde lidt færre lægeerklæringer, lidt færre gentagelser, lidt mere tillid. Jeg tror, at de, der har oplevet den slags situationer – og det drejer sig især om stærkt fysisk handicappede i forbindelse med sagsbehandlinger i den sociale forvaltning – har meget svært ved at nikke genkendende til udtryk som tillid og respekt, når de oplever, at de gentagne gange skal kontrolleres, før de får behandlet deres ansøgninger.

Det andet udtryk er det, som hedder aktiv deltagelse i processen. Nu kunne jeg godt tænke mig at spørge ministeren, hvad det er for en proces, der er tale om. Er det beslutningsprocessen f.eks., og hvad er det så, ministeren eller regeringen i denne forbindelse vil foreslå?

Man kan tænke på stort og småt mellem hinanden. Det kan være den fysiske planlægning i kommunen, det kan være indretning af boliger, det kan være indretning af offentlige kontorer, af den kollektive trafik, kantsten, postkasser og meget, meget andet, hvor vi så ser at der fortsat træffes beslutninger, uden at der tages mindste hensyn til, at der er fysisk handicappede, og at der også er gangbesværede, og at der i øvrigt er en stor del af befolkningen, som har brug for, at man tager særligt hensyn til dem.

De beslutninger skyldes ikke altid ond vilje, de skyldes tit og ofte bare uvidenhed blandt offentligt ansatte og politikere, fordi de selvfølgelig ikke selv har skoen på og ikke ved, hvor den trykker; de kan ikke umiddelbart sætte sig ind i den situation, som fysisk handicappede befinder sig i. Alligevel er det et særsyn, at man tager fysisk handicappede med på råd i forbindelse med beslutningsprocessen. Er det det, ministeren tænker på med den aktive deltagelse i processen, eller er det noget helt andet? Det vil jeg meget gerne have at vide. Jeg synes, det er helt centralt.

For at illustrere, hvad der sker, hvis man ikke tager fysisk handicappede med i planlægningen, næsten uanset om det er store eller små forhold, det gælder, kan jeg nævne den historie, hvor man for offentlige midler indretter et dyrt og lettilgængeligt handicap-

toilet i tilknytning til et posthus – og det er jo nydeligt. Og for nu at undgå, at alle og enhver går ind og bruger toilettet, så låser man det af og sætter et skilt på døren, hvor der står, at nøglen kan afhentes på posthuset, hvor der så i øvrigt er 6 trin op.

Qvist Jørgensen (S):

I ret nær tilknytning til debatten om forholdene for personer med handicap synes jeg det er nærliggende at spørge ministeren om begrundelsen for, at der tilsyneladende ikke længere findes økonomisk støttemulighed hos socialministeren til en fortsat eksistens af det socialpolitiske blad, som Socialpolitisk Forening udgiver, og som hedder Social Revy. Det er min opfattelse, at der er tale om et godt, et sagligt og et kritisk blad – måske ret kritisk over for ministeren – men det er i hvert fald et blad, der bringer gode og relevante artikler for de handicappede og for de mennesker, der på en eller anden måde har med handicapområdet at gøre.

Jeg finder det beklageligt, at ministeren ikke vil anbefale en fortsat støtte over tipsmidlerne. Jeg håber, at ministeren vil ændre den opfattelse og måske allerede i dag give tilsagn til dette blads videre beståen.

Socialministeren (Elsebeth Kock-Petersen):

Jeg vil gerne først sige tak for debatten. Jeg mener ærligt talt, at debatten også har vist, at der var et behov for at få en samlet diskussion om nogle af de problemer, der vedrører personer med handicap.

Jeg mener også, at der specielt er brug for denne diskussion for at få fastslået det, som jeg i hvert fald ikke hørte der var nogen der sagde noget imod, nemlig at handicappedes problemer skal løses i den sektor, hvor de opstår.

Det, der nemlig er karakteristisk for den redegørelse, jeg har lagt frem, er, at jeg netop prøver at sige, at spørgsmål, der vedrører handicappede, ikke alle sammen er sociale spørgsmål. Der er en lang række spørgsmål, som netop hører ind under andre områder, hvad enten det er trafikministeriet eller arbejdsministeriet eller indenrigsministeriet, netop ud fra princippet om, at problemerne skal løses i den sektor, hvor de ligger.

Vi skal altså netop ikke specielt i den sociale regie sige: ja men dér hører alle handi-

[Socialministeren]

cappede så hjemme. Vi skal nemlig hverken formelt eller reelt eller menneskeligt eller politisk gøre det, at vi foretager en isolering. Nej, vi skal gøre det modsatte.

Derfor har det, vi drøfter her i dag, og som forhåbentlig også vil fortsætte her i huset og andre steder, ikke kun noget at gøre med politikere og lovgivning og administration. Det har også noget at gøre med holdningen og mentaliteten ikke bare hos de mennesker, der har et handicap, men måske i endnu højere grad hos andre. Det har noget at gøre med ting, der ikke kun kan fastsættes i lovgivning og cirkulærer. Det har noget at gøre med, at man tager højde for de handicappedes situation i det praktiske liv, og det har noget at gøre også med din og min adfærd.

Selvfølger har det også noget med politik at gøre, og selvfølger har det også noget med penge at gøre. Men jeg synes bare, det er vigtigt at slå fast – og det synes jeg også at mange af indlæggene kom ind på – at der ikke kun er tale om lige de ting, vi i vor magt kan bestemme herinde, men også om, hvad man gør ude lokalt, og hvordan vi opfører os som enkeltindivider.

Til dem, der har sagt: ja men skulle der ikke være meget mere vision i denne redegørelse? kan jeg derfor ikke lade være med at sige, at jeg i hvert fald, hvis jeg må have lov til at bruge ordet, har haft en vis ydmyghed i forhold til denne opgave, netop fordi jeg synes, at der kunne være en speciel risiko for, at vi kom og sagde, politikere, eksperter og andre: vi ved, hvordan tingene skal lægges til rette for jer. Jeg har prøvet at lægge vægt på – og det vil jeg fortsat lægge vægt på – at den måde, vi prøver at løse problemerne på inden for handicapområdet, i høj grad skal være jordbunden og praktisk og i høj grad noget, der også skal finde sted i samarbejde med de handicappede selv og deres organisationer. Jeg synes, at det er fantastisk vigtigt at holde sig det for øje, og det vil jeg i alle tilfælde prøve.

Hvis jeg så må prøve at komme ind på nogle af synspunkterne, som ordførerne har rejst, kan jeg ikke lade være med først at sige til hr. Taanquist, at ikke bare var hr. Taanquists indlæg meget surt og uden nogen særlig konkrete forslag, men jeg føler ærlig talt også, at specielt hr. Taanquists indlæg var udtryk for et vist hykleri. Hr. Taanquist står

og siger, at regeringens nedskæringspolitik nu har gjort det betydelig vanskeligere for de handicappede. En ting er så, at det er direkte forkert, men en anden ting er, at regeringens politik har indebåret, at vi netop har ændret på nogle af de økonomiske indgreb, som tidligere, socialdemokratiske regeringer lavede i forhold til handicapgrupperne. Så hvor man altså i socialdemokratiske regeringers tid lavede nogle direkte forringelser, har vi faktisk prøvet at sige, at dette område synes vi ikke det er rimeligt at tage med, selv om vi i øvrigt skal holde igen, og derfor har vi gennemført nogle forbedringer.

Der er gennemført nogle forbedringer gennem den såkaldte handicappakke, der blev gennemført, og når man ser på de statistisk-økonomiske udviklinger, viser det samme sig også. Det viser sig, når vi ser på de specielle udgiftsudviklinger, der vedrører handicapområdet, at der har været en meget kraftig udvikling. Udgifterne til hjælpemidler, udgifterne til indretning af bolig og udgifterne til invalidebiler er noget af det, der har haft en kraftig stigning på de sociale budgetter, bl.a. fordi folketinget på baggrund af et forslag fra regeringen også gennemførte nogle forbedringer inden for bilområdet, og fordi man i forbindelse med disse forbedringer også udvidede den personkreds, der havde mulighed for at få bil. Derfor synes jeg nok, at det først skal fastslås, når vi ser på det økonomiske, at der netop er tale om, at der er sket nogle forbedringer og ikke, som hr. Taanquist siger, har været tale om nedskæringer; tværtimod.

Der er et andet emne, som flere af ordførerne var inde på, nemlig hele diskussionen omkring decentraliseringen. Jeg forstod også, at de fleste mente, det var godt, vi havde decentraliseret, men her er det jo alligevel ikke så nemt at nøjes med at bruge overskrifterne, for decentraliseringen er selvfølgelig også en balanceakt. Når vi decentraliserer ud til kommunerne, har det nogle store fordele, som flere ordførere var inde på. Det praktiske liv har vist, at kommuner og amter har kastet sig ivrigt over opgaven, og at man i kommuner og amter netop hele tiden har forsøgt at finde nye veje inden for det grundlag, som folketinget nu har fastsat.

Det kan så betyde, at tingene på nogle områder ikke er ens, idet nogle kommuner måske er længere fremme end andre kommu-

[Socialministeren]

ner. Men det er altså konsekvensen af decentralisering, og det er jo til syvende og sidst også en fordel, hvis decentraliseringen betyder, at der er nogle, der er mere progressive.

Som jeg tror også fru Aase Olesen var inde på, synes jeg, det er relevant at se på, hvordan det ser ud med hensyn til de forskelle, der måtte være. Vi kan konstatere, at der er nogle forskelle. Århusordningen er nævnt, og jeg tror, at vi skal passe på, når vi taler om decentralisering, at vi netop gør os klart: også inden for det område er der nogle store fordele, men der er også en begrænsning.

Det er vel også det, nogle har følt på det lokale plan i forbindelse med den måde, man har tilrettelagt udflytningen fra institutionerne på. Vi er alle enige om den, men det er jo også rigtigt, at selve integrationen i forhold til personer med handicap kan blive en balanceakt. Det er mit indtryk, når jeg har talt med lokale myndigheder, at man mange steder er kommet meget langt med integrationen, og at man så nogle steder synes, at vi måske nu er kommet lidt for langt. Jeg tror ikke, at der kan dannes et helt klart billede heraf på nuværende tidspunkt. Jeg tror også, det var det spørgsmål, fru Aase Olesen rejste, men jeg synes, det ville være udmærket, om vi kunne få det belyst. Jeg tror bare, det bliver svært at stille det op i en statistik og foretage en egentlig videnskabelig vurdering af, hvor den rigtige balance i dette spørgsmål her er.

Men netop i forbindelse med decentraliseringen, som jeg også forstod hr. Taanquist syntes var en god idé, kan jeg ikke lade være med at vende tilbage til et andet punkt i hr. Taanquists indlæg. Når kommuner og amter også stadig væk har den økonomiske mulighed for at udføre de opgaver, de nu skal, hænger det jo sammen med de andre initiativer, vi tager med hensyn til decentralisering inden for det sociale område. Jeg tror ikke, at det betyder stagnation, som hr. Taanquist sagde. Jeg tror nemlig i virkeligheden, at det betyder, at den udvikling, der hele tiden skal være på dette felt, bedre kan komme i sving, når opgaverne er at decentralisere, og når kommuner og amter selvfølgelig også har et økonomisk ansvar.

Der var flere, der var inde på Svend Jensen-betænkningen, altså betænkningen om

arbejde og beskæftigelse. Arbejdsministeren vil senere svare på dette spørgsmål.

Der blev derudover rejst nogle konkrete spørgsmål. Jeg ved ikke, om jeg til den del af diskussionen må sige, at det var min tanke, at jeg under alle omstændigheder som opfølgning af denne debat ville prøve at stille nogle punkter op, så vi i det mindste kunne få samling over de spørgsmål, der er blevet rejst i forhold til folketinget og også i forhold til mig fra forskellige organisationers side i forbindelse med afgivelsen af denne redegørelse. Jeg havde altså under alle omstændigheder forestillet mig, at man prøvede at lave en samlet beskrivelse af nogle af disse ting med oplysning om, hvordan vi inden for nogle af områderne agtede at komme videre. Nu forstår jeg, at det måske bliver sådan, at socialudvalget i det hele vil behandle redegørelsen og stille en række konkrete spørgsmål. Det skal jeg selvsagt ikke blande mig i, men uanset hvad socialudvalget måtte beslutte sig for at gøre, agter jeg selv under alle omstændigheder at prøve at følge nogle af disse punkter op.

Det kan være en opfølgning, der drejer sig om oplysning, men det kan selvfølgelig også være en opfølgning, der drejer sig om i forhold til centrale og lokale myndigheder at gøre opmærksom på, at der inden for det og det spørgsmål fra folketingets side bliver lagt vægt på, at man kan komme videre i den ene eller anden retning. Men på baggrund af drøftelsen her og netop i overensstemmelse med det, jeg sagde før, må det også være naturligt i forhold til de handicappede selv og deres organisationer at sige: nu har folketinget haft en drøftelse af disse spørgsmål, en drøftelse, som I selvfølgelig har haft mulighed for at overvære; på den baggrund må vi se på, om der er nogle koordinerende initiativer, der skal tages.

Lad mig sige det ligeud: selvfølgelig er det fristende for mig på det ene og det andet felt at sige: nu gør jeg sådan, og nu skriver jeg til dem, og nu sætter jeg i værk. Den hæder vil jeg da måske prøve at få ud af det, men jeg vil godt gøre opmærksom på, at jeg faktisk også prøver at lægge en hel del vægt på, hvad f.eks. det centrale handicapråd siger, og hvad dets ønsker med hensyn til fremgangsmåde i det ene eller det andet spørgsmål måtte være.

[Socialministeren]

Derfor vil jeg selvfølgelig alligevel prøve at svare på nogle af de konkrete spørgsmål, der er rejst, men jeg vil som sagt bare gøre opmærksom på, at jeg er enig i, at der vil være nogle ting, det kunne være relevant at følge op.

Hr. Lenger spurgte direkte, hvad jeg mente med udtrykkene »tillid og respekt« og »aktiv deltagelse i beslutningsprocessen«. Det er mit principielle synspunkt, hvad enten vi taler om handicappede, eller vi taler om andre, der har brug for at bruge det sociale system, at vi skal være fantastisk opmærksomme på og vi skal være meget forsigtige med, at det hele ikke ender i styring og kontrol. Vi skal være fantastisk forsigtige med, at folk ikke bare føler, at de er blevet en sag, at de ikke har nogen indflydelse selv, og at deres egne ønsker faktisk er uden betydning.

Selvfølgelig må en offentlig myndighed, der administrerer offentlige midler, føre en vis form for kontrol, det må vi jo alle sammen sige, når vi administrerer nogle skatte-kroner, men jeg tror også, at man i en række situationer godt kunne være mere tilbageholdende. Det tror jeg man kan i forhold til handicapgrupper, det tror jeg sådan set også man kan i forhold til andre grupper, og man kan under alle omstændigheder gøre sig umage for, at folk i hvert fald forstår, hvad det er, der sker. For én ting er, at man kan have brug for en erklæring, man kan have brug for at føre noget tilsyn, eller hvad det nu er, men så må man gøre sig megen umage med, at folk i hvert tilfælde forstår, hvad det er, der sker. Jeg tror, at noget af det, der kan virke mest umyndiggørende, i virkeligheden er, at man ikke forstår, hvad det er, der foregår, og i øvrigt føler, at der bliver handlet hen over hovedet på én. Så der skal ikke være nogen tvivl om mit synspunkt her.

Jeg kan godt tage et element mere med. Det kan være spørgsmålet om ventetider, som for mig at se i forhold til denne gruppe og i forhold til andre grupper i sig selv i virkeligheden kan være med til at gøre en situation værre.

Der findes selvfølgelig ikke nogen helt firkantet, ensartet, bestemt måde at løse den slags ting på, men jeg vil da godt komme med den tilkendegivelse, at hvis der er mulighed for – det vil typisk vel også være i samarbejde med de lokale myndigheder – at

prøve at se på de forskellige situationer, så vil jeg godt stille mig positivt her.

Den samme positive tilkendegivelse kan jeg komme med i forhold til hr. Lengers andet spørgsmål, nemlig spørgsmålet om inddragelse af de handicappede i den fysiske planlægning. Set ud fra en større samfundspolitisk og økonomisk synsvinkel skulle det jo i virkeligheden netop ikke være noget problem. Mange af disse ting – jeg tror også, at hr. Thør Pedersen var inde på det – betyder fantastisk meget for den handicappedes dagligdag, men hvis vi netop taler om nogle af de ting, som hr. Lenger nævnte, kan ingen jo komme og sige, at der skulle være de store økonomiske og administrativt praktiske indvendinger imod det, og derfor tror jeg, som også hr. Lenger nævnte, at det mere er et holdningsspørgsmål. Der er ikke tale om uvilje eller modvilje, og derfor ville jeg synes, at det var en god ting, at man lokalt i forbindelse med nybyggeri, eller hvad man nu sætter i værk, prøver at tage dette emne op. Det kan der måske så komme en opfordring til. Jeg tror, det er forskelligt, hvordan det fungerer lokalt. Nogle steder er man mere opmærksom på det end andre steder, men jeg er helt med på, at det kan være en af de ting, hvor der måske er brug for, at vi kommer med et lille skub.

Fru Aase Olesen stillede nogle konkrete spørgsmål om den tidlige indsats. Jeg så også et par vældig gode film, der er lavet om det spørgsmål. Man har fra socialstyrelsens side prøvet at følge hele den tankegang op. Jeg har ikke en statistik med her, men det er vores helt klare indtryk, at man er gået helt anderledes aktivt ind i spørgsmålet om den tidlige indsats i forhold til forældre og børn i den situation, og det gør man af menneskelige grunde, men man kan også sige ud fra en samfundsmæssig synsvinkel, at det er til gavn for alle, at man så tidligt som muligt kommer i gang med den indsats. Jeg ved ikke, om der findes statistikker, men vi kan under alle omstændigheder få lidt mere konkret at vide om det ved at prøve at forhøre os og spørge ude omkring hos de decentrale myndigheder.

Fru Aase Olesen nævnte særforsorgens udlægning og spurgte, om der var ved at ske en tilbagegang til institutionerne. Jeg har selv set og hørt, at man fra nogle decentrale myndigheders side siger, at vi måske er kommet

[Socialministeren]

lidt for langt med decentralisering, altså udflytning fra institutionerne; vi er ved at prøve at finde et lidt andet leje. Det har jeg som sagt nogle udsagn om, men det er da også et spørgsmål, der kan undersøges nærmere, selv om det vel heller ikke her er muligt at stille det op i en fin statistik.

Så blev der rejst spørgsmål om fysioterapien og behandlingen dér. Hr. Tinning rejste det, og det blev vist også rejst fra en anden ordførers side. Nu er det igen et eksempel på et emne, som ikke ligger i socialministeriets regie, men i indenrigsministeriets regie, nemlig de regler, der gælder på dette område. Det er spørgsmål, der har været drøftet mellem socialministeriet og indenrigsministeriet, og så vidt det er mig bekendt, arbejder man på det i indenrigsministeriet, men det er helt klart, at jeg vil prøve at tage det op i forhold til indenrigsministeriet. Jeg kan godt se, at det kommer til at se mærkeligt ud i forhold til den, der har brug for hjælpen, at det afgørende er, om det bliver ydet som en behandling på sygehuset eller man bruger den mere praktiske mulighed, at man kan få hjælpen i hjemmet.

Hr. Qvist Jørgensen stillede et spørgsmål om Social Revy. Nu ved jeg ikke, hvor dybt jeg skal gå ind nu og her i besvarelsen af det, hr. Qvist Jørgensen nævnte om, at bladet tit havde været kritisk over for ministeren. Jeg plejer da at følge nogenlunde med, og jeg plejer faktisk også at læse bladet, og jeg skal da ikke udelukke, at man en gang imellem har været kritisk i bladet i forhold til mig. Jeg erindrer nu ikke så tydeligt, at man specielt har kastet sig over min person. Jeg erindrer nu samtidig heller ikke så tydeligt, at man specielt har interesseret sig for de handicappedes forhold, det må jeg på den anden side også gøre opmærksom på.

Spørgsmålet om dette blad hænger sammen med, at det startede med tilskud over tipsmidlerne, og jeg har også selv bevilget et meget stort tilskud over tipsmidlerne sidste år, men det har jo fra bladets start været meningen, at det skulle hvile i sig selv, og derfor var det også meningen, at man skulle sørge for at få det fornødne antal abonnenter. Man har så måttet konstatere, at det har givet nogle besværligheder at få det fornødne antal abonnenter. Forskellige myndigheder og organisationer har været involveret og har repræsentanter i bestyrelsen, men socialmini-

steriet har ikke noget specielt ansvar. Vi er i den specielle situation, at vi er de eneste af de repræsenterede i bestyrelsen, der har støttet det pågældende blad, men ikke desto mindre sidder der altså også andre i den bestyrelse. Jeg synes, der har været mange gode ting i forbindelse med dette blad, men man har altså måttet konstatere, at der ikke har været den fornødne opbakning blandt de mennesker, der skulle tegne abonnement på bladet.

Jeg vil i alt fald gerne sige tak for diskussionen her i dag. Jeg mener ikke, at diskussionen er forbi. Jeg mener, den må være et grundlag for, at vi på den ene eller anden måde inden for de forskellige spørgsmål har mulighed for at arbejde videre.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Socialministeren indledte med at fastslå, at det ikke er alle problemer vedrørende de handicappede, der kan løses i eller af socialministeriet, ikke alle problemer, som direkte kan betragtes som sociale problemer. Og et af aspekterne, som også flere ordførere har været inde på i dag, er spørgsmålet om de handicappede og arbejdsmarkedet. Det er jo bekendt, at vi i en årrække har haft det såkaldte Svend Jensen-udvalg siddende, der skulle se på de handicappede og arbejdsmarkedet, og hr. Taanquist efterlyste i sit indlæg, hvornår rapporten ville blive offentliggjort. Dertil kan jeg sige, at Svend Jensen-udvalget afsluttede sit arbejde i august måned, og at vi kan regne med at have betænkningen fra bogtrykkeren om godt en måneds tid. Det har dog været sådan, at man, lige siden betænkningen blev færdig, har kunnet få den, men ikke i den fine udgave, der kommer om en god måneds tid.

Fru Lizzie Lichtenberg rejste spørgsmålet om, hvilke forslag fra Svend Jensen-udvalgets betænkning man kunne støtte. Hertil vil jeg sige, at det, jeg agter at gøre i denne sag, er at følge de sædvanlige retningslinjer. Det vil sige, at når betænkningen er trykt i sin endelige form, så vil den blive sendt ud til høring til en række forskellige organer, og derpå vil der blive taget stilling til, hvilke forslag der bør nyde fremme. Men det ligger vel klart, at hovedbudskabet i betænkningen er, at der er behov for at få en bedre koordination mellem undervisnings-, social- og ar-

[Arbejdsministeren]

bejdsmarkedssektoren, og det ville vel derfor heller ikke være unaturligt, om det er disse instanser, som bliver særligt berørt af aktiviteter omkring opfølgningen af denne betænkning.

Selv om vi endnu ikke har lavet denne høringsrunde, er vi dog gået i gang med arbejdet, og jeg kan bl.a. nævne, at der er udsendt nye regler om handicappedes fortrinnsadgang til visse stillinger i det offentlige. Jeg kan også sige, at der i arbejdsdirektoratet er overvejelser i gang om at lave en vejledning om mulighederne for at benytte de beskæftigelsesfremmende ordninger til at yde personlig assistance til handicappede i erhverv. Hr. Tinning sagde, at det jo var et forslag, der havde ligget og syltet fra 1982, og spurgte, hvorfor der ikke var sket noget med det. Ja, det kan godt være, at Svend Jensen-udvalget har beskæftiget sig med forslaget i 1982, men den normale procedure er sådan set, at man først går i gang med at iværksætte forslagene, når udvalget er færdig med sit arbejde, og når der er kommet en betænkning. Man kan faktisk sige, at på de to områder, jeg har nævnt her, er vi gået i gang, inden der har været tale om en høringsrunde i forbindelse med betænkningen.

Taanquist (S):

Det er nu ikke rigtigt, når arbejdsministeren siger, at Svend Jensen-betænkningen har været tilgængelig for folketingets medlemmer. Det har den ikke været, og den har heller ikke ligget i det materiale, der har været fremlagt i anledning af denne debat.

Socialministeren var ikke tilfreds med mit indlæg, men derfor behøver det alligevel ikke at have været så dårligt. Ministeren nævnte bl.a., at denne regering havde lavet nogle ændringer, som havde forbedret forholdene for de handicappede. Den ændring, jeg mindes bedst af de ændringer, som denne regering har lavet, er nu nok snarere det, der skete, da regeringen som opposition under den forrige regering, under den socialdemokratiske regering, skaffede sig et flertal for at afskaffe laveste invalidepension og erstatte den med mellemste invalidepension; så snart man fik regeringsmagten, skyndte man sig at reversere den beslutning og ændre den. Det er nok den beslutning, jeg mindes bedst af dem, regeringen har truffet på dette område.

Jeg har undret mig over, at ordførerne for de to store regeringspartier har behov for at bruge næsten hele deres taletid til bemærkninger om fordelene ved decentraliseringen. Man siger, som også ministeren har sagt det, at opgaverne ikke skal løses i den sociale sektor, de skal løses inden for den sektor, hvor de opstår, og en hel række ting, og at vi skal af med de store enheder, og at de handicappede skal have en tilværelse så nær det normale som muligt.

Men det er jo ikke udtryk, som denne regering eller disse ordførere har opfundet. Det var jo selve filosofien bag ved udlægningen i sin tid, og det, der undrer mig, er, at man har behov for at gå så langt tilbage og simpelt hen ligesom pynte sig med lånte fjer i den debat, der foregår nu i dag fem år efter. At det har været lykkeligt med decentraliseringen, det er jeg enig i, men jeg synes, man skulle have haft noget mere at sige end blot stort set at bruge hele sin taletid til at tage de gamle udtryk frem én gang til.

Hr. Thor Pedersen bruger udtrykket »hjælp til selvhjælp«, og det synes jeg egentlig er et godt udtryk, men jeg bliver altid så nervøs, når man fra borgerlig side bruger det udtryk, og når det samtidig bliver kædet sammen med, at det skal ske uden en udvidelse af ressourcerne. Så ved jeg slet ikke, hvad det betyder, men jeg frygter meget, hvad det betyder.

Hr. Thor Pedersen nævner den opfordring, der er kommet fra dommer Kallehauge, og vil opfordre kommuner og amtskommuner til at løse de opgaver, der er nævnt i den henvendelse. Ja men det er jo netop hr. Thor Pedersens eget parti og hr. Thor Pedersens eget partis ministre, socialministeren og indenrigsministeren, der i den grad har grebet ind over for kommunerne, at de ikke er i stand til, ikke magter at løse de opgaver mere.

Det gælder selvfølgelig ikke alle kommuner, og derfor er det rigtigt, som både fru Aase Olesen og fru Birgith Mogensen var inde på, at der er store forskelle i serviceniveauet fra kommune til kommune. Ja, vi har også hele tiden sagt, at de indgreb rammer tilfældigt, og at de rammer uretfærdigt, og de rammer altså sådan, at der er nogle kommuner, der ikke har mulighed for at løse de opgaver, som de burde kunne løse også i forbindelse med de handicappede.

[Taanquist]

Vi har kritiseret – og andre end jeg har kritiseret – at der ikke var nogen visioner i denne redegørelse, og det er der heller ikke. Vi bliver ikke ret meget klogeré af at have fået den, men det er for så vidt jo også lige-gyldigt, om der er visioner i redegørelsen, for regeringens politik tillader alligevel ikke, at man kan føre nogen visioner ud i livet.

Lizzie Lichtenberg (KF):

I mit første indlæg pointerede jeg netop vigtigheden af, at det nu er fem år siden, at vi har gennemført en stor decentralisering, hvor selve decentraliseringsemnet var genstand for meget stor og også kritisk behandling såvel i det daværende folketing som ude i befolkningen og ikke mindst blandt de handicappede selv.

Når jeg tager det frem her og bruger akkurat de samme ord, er det jo netop, fordi den bestemmende, den besluttende myndighed ikke ligger i folketinget. Vi er kun lovgivningsmagten, der skal lave rammerne, men den besluttende myndighed er amt og kommuner. Og det er brugerne, der skal formulere, hvad de har brug for. Det er det tværfaglige samarbejde, der er nødvendigt, og ikke mindst den koordinerede indsats.

Ikke mindst de mange henvendelser, vi i anledning af debatten hver især har fået både gennem fremmede og gennem dem, vi jo kender til og har et samarbejde med i forvejen, fortæller os jo netop, at der trods alt er en generel positiv holdning ude omkring. Men der må være forskelligheder, netop som socialministeren pointerede det, når man har et decentralt system. Der er jo nok tale om prioriteringsproblemer og direkte ukendskab til de behov, de pågældende borgere har, når de kommer og søger om noget, for ellers så var de jo ikke i den situation, vi bliver konfronteret med. Jeg bruger med vilje det udtryk, at de handicappede netop ofte må kæmpe for selv de mest selvfølgelige ting. Derfor er det de gamle ord, vi må bruge, og vi må prøve at inspirere til, at det er tværfagligt samarbejde og koordineret indsats, der gælder.

Et område, som ikke rigtig har været inde i debatten, det er jo hele det kulturelle område. Jeg synes jo nok, at skal man have en værdig tilværelse, og skal man have valgfrihed, så må man også have mulighed for at

benytte de almindelige kulturtilbud i sit lokalsamfund, i teatre, på biblioteker, og hvor man ellers færdes. At det kan lade sig gøre, synes jeg jo netop dansk handicapdræt med meget fornemme resultater har vist.

Dér, hvor man vil noget, og dér, hvor man ikke sætter kunstige barrierer op for de handicappede, kan man nå gode resultater med hensyn til at kunne slå en modstander, men jeg har indtrykket af, at det, man først og fremmest har forstået at bekæmpe dér, det er sit eget handicap. Til lykke med det! Det er et fornemt resultat, og lad det være en spore for andre. Jeg kan jo ikke direkte beslutte, men jeg kan kun fra talerstolen opfordre kommuner og amter til ikke at lægge hindringer i vejen for, at det kan fortsætte.

Thor Pedersen (V):

Hr. Taanquist påstod, at mit indlæg i store træk gik ud på at fortælle om det gode i udflytning fra store enheder til små enheder. Nu var mit indlæg på ca. 8 sider, og jeg må henvise hr. Taanquist til at læse fortrykket af folketingets forhandlinger. Jeg håber, at når ikke man kan høre, hvad der bliver sagt, så kan man læse, hvad der er blevet sagt. Det er en udvikling, der pågår, og som er i gang i amterne, at man går fra store enheder til små enheder, og det sker stort set med glæde og tilfredshed, og det glæder venstre i sin helhed.

Hr. Taanquist kan ikke forstå, at man måske kan bruge midler bedre, og at jeg i mit indlæg gav udtryk for, at det ikke nødvendigvis var et spørgsmål om større ressourcer, men om måske at bruge ressourcerne bedre. Det indgår ikke i det socialdemokratiske verdensbillede, men det indgår i venstres, at man f.eks. i stedet for at bruge penge på en dyr institutionsplads kunne give familien eller den handicappede selv det samme beløb til rådighed, f.eks. til Århusordningen og til at ansætte medhjælp. Det er et spørgsmål om at bruge de samme midler, blot på en bedre måde, på borgernes præmisser, til fordel for de enkelte i størst mulig grad.

Hr. Taanquist nævner, at kommunerne ikke har mulighed for at gøre det, de gerne vil. Det undrer mig egentlig, at ingen fra talerstolen har rost danske kommuner og amter for det arbejde, der udføres, for sandheden er, at på dette område bruger både kom-

[Thor Pedersen]

muner og amter stadig flere ressourcer. Man er meget opmærksom på ønsket om at forbedre de handicappedes vilkår, og man gør det. Man gør det måske ikke i den takt, som alle kunne ønske, men man er på rette vej, man er i gang.

Og så må det ikke herfra kritiseres, at der er forskel på de tilbud, som kommunerne giver, for det er måske i virkeligheden styrken ved, at det er udlagt fra folketinget til primærkommunen i første omgang, og måske sekundært til amtet, at det er det nære miljø, det er de nære myndigheder, der har ansvaret, nemlig de myndigheder, der er tættest på brugeren.

Se, hvis det var herindefra, der skulle lovgives om hvert enkelt område, så havde man sikkert ikke nogen Århusordning, så havde man ikke forskellige forsøg i gang, for sandheden er, at hver kommune arbejder med det, de synes er til fordel for deres handicappede. Det giver mangfoldigheden, men det betyder også, at gode resultater i én kommune smitter til andre kommuner; det bliver sædvanen, det er det, man så vil arbejde imod. Så egentlig er det en glæde, at der er variationer, at man undersøger, hvordan det egentlig er man hjælper flest muligt. Så der er herfra grund til at takke amter og kommuner.

Jeg vil i øvrigt sige til de handicappedes organisationer: tag dog og læg pres i hvert tilfælde på primærkommunerne med hensyn til, at man nedsætter et handicapudvalg under socialudvalget, så man har et formelt forum, hvor handicappede kan mødes løbende hver måned med de lokale politikere og fortælle om de problemer, der er. Det har man set de gode resultater af, når det gælder integrerede daginstitutioner, når det gælder daghjem osv. Der er alle muligheder, det er blot at komme i gang.

(Kort bemærkning).

Taanquist (S):

Det var dog en utrolig demagogisk tale! Nu får hr. Thor Pedersen det bestemt til at se ud, som om det er ham og hans parti, der står bag ved udlægningen. Jeg vil lige gøre opmærksom på, at hver eneste ting, som hr. Thor Pedersen har nævnt, hver eneste fordel, hver eneste idé med at lægge tingene ud til amter og kommuner og i øvrigt overbevisnin-

gen om, at amter og kommuner kan klare disse opgaver og er i stand til det og gerne vil, er noget, som i hvert fald det socialdemokratiske parti har stået bag ved, og det var jo også under vores regeringstid, at selve udlægningen foregik.

Men det, det drejer sig om nu, er, at de indgreb, som hr. Thor Pedersens eget parti har gjort over for kommunerne, ikke sætter dem i stand til økonomisk at løse opgaverne, og det bliver endnu værre næste år. Vi har da i hvert fald – bare for at tage et eksempel – set, at Nordjyllands amtskommune må aflyse byggeriet af nogle meget nødvendige institutioner, for hvis de ikke gør det, skal de betale, jeg ved ikke, om man må sige »Brittamoms« fra talerstolen, men i hvert fald betale en eller anden afgift af deres handicapinstitutioner, og derfor må de lade være med at bygge dem.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jeg synes, det var spændende at høre hr. Thor Pedersen sige, at hvis ikke det var for det kommunale selvstyre, så havde man nok ikke haft Århusordningen; den ville folketinget formentlig ikke have indført. Jeg kunne da godt tænke mig at spørge hr. Thor Pedersen: hvem ville dog sætte sig imod det? Ville hr. Thor Pedersen, eller hvem var det, der ikke ville være med til at indføre en Århusordning, hvis det var folketinget, der skulle beslutte det? Det synes jeg ville være meget interessant at få at vide.

Så vil jeg godt tilføje den oplysning til hr. Thor Pedersen, at det jo faktisk slet ikke er Århus kommune, der har besluttet Århusordningen. Det er såmænd nogle unge handicappede, der i strid med, hvad de fik at vide om, hvorvidt de måtte flytte ud fra institutionen eller ej, gjorde det alligevel, og da de så sad ude i deres hjem uden for institutionerne, så ringede de og sagde: her er vi, nu skal vi have noget hjælp. Og så var der jo ingen vej udenom. Så æren bør i høj grad gives til dem, som den tilkommer. Senere har Århus kommune så officielt besluttet den; det synes jeg er en god ting.

Men jeg synes, at Århusordningen giver anledning til det principielle spørgsmål, at nok er der på den ene side en mangfoldighed af ordninger de enkelte kommuner imellem,

[Lenger]

men samtidig så er der altså også ønske om en vis ensartethed, og det ønske kommer jo til udtryk ved, at vi f.eks. har et ankesystem. Det har hele tiden været meningen, at der skulle være både mangfoldighed og en vis ensartethed, og når der sker det, som er tilfældet i denne situation, at en Århusordning, som eksisterer i nogle kommuner, mens den ikke eksisterer i andre kommuner, fører til, at der opstår et reelt stavnsbånd, så især unge fysisk handicappede ikke kan vælge, hvor de vil bo, så mener jeg, at vi har drevet forskellighederne for vidt. Det er jo ikke bare et stavnsbånd på den måde, at de ikke kan flytte, hvorhen de vil, men det virker også modsat, sådan at en kommune som f.eks. Århus kommune har måttet sætte restriktioner op om, hvem der overhovedet måtte flytte ind i kommunen, fordi kommunen blev en magnet på grund af sin særlig positive holdning til unge handicappede.

Derfor synes jeg, at det er lige lovlig flot at stå og tale om det glimrende i forskellighederne kommunerne imellem, når virkningen faktisk er den, at der opstår et reelt stavnsbånd, som fører til, at unge fysisk handicappede reelt ikke kan flytte hen, hvor de gerne vil.

(Kort bemærkning).

Thor Pedersen (V):

Hr. Taanquist taler om udlægningen, altså overflytningen af statsopgaver til amterne, når det gælder åndssvageforsorgen. Det argument, jeg fremfører, er, at man går fra store enheder til små enheder, og at det er amterne, der vælger at gå fra de store mammutinstitutioner til små enheder. Det gælder f.eks. i Frederiksborg amt ved Svaneparken, at man går fra den store mammutinstitution til små selvstyrende enheder. Det har ikke noget at gøre principielt med udflytning, det har noget at gøre med amternes kompetence på området, at de ønsker noget andet end det, staten tidligere magtede at gennemføre, og det er en glædelig ting.

Til hr. Lenger: de gode ideer – ja men de gode ideer er jo netop kommet uden for dette forum, uden for dette folketing, og det er ikke kun i Århus kommune. Så må jeg nævne en anden, lidt fjerntstående kommune. Helsingør kommune fik nedsat landets første handicapudvalg, etablerede landets første

integrerede daginstitution alene som en følge af ideer og forslag fra de handicappede selv, etablerede et daghjem uden for amtsregie, også efter ønske og forslag fra de handicappede selv. Styrken ved, at det er decentralt, er jo, at det er i primærkommunen, at de handicappede har en mulighed for at påvirke de lokale beslutningstagere, langt større end muligheden for at påvirke folketinget. Og det skulle vi ødelægge ved i stedet at ønske en central styring? Det, vi vil se, er, at Århusordningen sikkert bliver det normale. Den vil brede sig på landsplan, som alle andre gode ideer gør det.

(Kort bemærkning).

Lizzie Lichtenberg (KF):

Hr. Taanquist har gentagne gange under denne debat nævnt regeringens nedskæringer, og det vil jeg tillade mig at tale imod. Det er ikke nedskæring, når arbejdsministeren fremsender sin opfordring til forskellige institutioner og offentlige myndigheder om at ansætte handicappet arbejdskraft. Det er ikke nedskæring, når man vil have de handicappede med i planlægningen, som man med meget stor effekt kan gøre, fordi man måske derved oven i købet vil spare nogle af de etableringsudgifter, man ellers skulle have, og ikke mindst de særordninger, der skulle være bagefter, når man har etableret en parkeringsplads, når man har lavet en busrute, når man har lavet en bygning, når man har lavet en skole. Når man har de handicappede med i planlægningen, så er det måske oven i købet en besparelse.

Det er heller ikke nedskæring, når jeg opfordrer til at prøve at se på hele hjælpemiddelområdet. Der står mange kørestole rundt omkring, som ikke bliver brugt efter deres formål, fordi man siger: en kørestol er en kørestol. Vi prøver jo også individuelt at købe vores sofaborde og vores lænestole, vores senge, og hvad vi ellers har brug for i vores hjem. Vi tilpasser det efter vores egen skikkelse, sådan at vi virkelig kan bruge det. Det samme er tilfældet for en handicappet; det skal tilpasses individuelt. Jeg nævnte også i mit første indlæg skoene. Der er ressourcer, der ikke bliver brugt optimalt i forvejen, og det har intet med regeringens nedskæringspolitik at gøre, for regeringen vil jo ikke nedskære, den vil oprette de skader, der er sket,

[Lizzie Lichtenberg]

og den almindelige økonomiske forbedring i dette land gør, at vores velfærdsstat og ikke mindst handicappolitikken kan overleve.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Det kan jo let blive en strid om ord. Det er for mig underordnet, om man kalder det nedskæring eller opretning, men en af sandhederne er jo dog, at man har lagt en 20 pct.s afgift på en lang række af de anlægsudgifter, som i høj grad går til at gennemføre projekter, der er til gavn for personer med handicap. Jeg er ligeglad, hvad man kalder det, men virkningen er i hvert fald, at enten bliver de udskudt, skåret væk eller udsat. Der er også den mulighed, at de bliver dyreste, men det synes jeg heller ikke er nogen særlig god mulighed.

Men når jeg bad om ordet, var det egentlig, fordi hr. Thor Pedersen sagde, at de gode ideer oftest opstår uden for dette hus. Det vil jeg gerne give hr. Thor Pedersen fuldstændig ret i, men det skal vel ikke hindre, at vi, når der en gang imellem er nogle ideer at gennemføre inde i dette hus, så også gør det. Det skal vel ikke være sådan, at vi ligefrem gør en dyd ud af en nødvendighed. Jeg synes ikke, at man, selv om man kan konstatere, at de gode ideer oftest opstår uden for dette hus, bare kan konkludere, at det så er fuldstændig ligegyldigt, om vi vedtager noget. Med den holdning kunne vi jo bare tage hjem og ligge på ryggen.

Aase Olesen (RV):

Jeg takker ministeren for svarene eller løftet om at få svar på forskellige spørgsmål. Jeg brugte mine første ti minutter til at sige noget om, hvad vi synes skulle være handicappolitik, og pege på nogle af de problemer, som vi ønskede at beskæftige os med i den kommende tid, og når jeg gjorde det på den måde uden at gå ind på detaljer i redegørelsen, må jeg indrømme, det var, fordi jeg syntes, der ikke var så forfærdelig meget at komme efter. Men jeg forstår nu på ministeren, at det skal tages som udtryk for ydmyghed, at man ikke kan få besked om, hvad regeringen vil, og ydmygheden skulle bestå i, at man ikke ønsker at handle hen over hovedet på de handicappede, men så vil jeg alli-

gevel gerne vende tilbage til nogle enkelte emner, som er nævnt i redegørelsen.

Regeringen vil tage stilling til forskellige forslag, som er fremsat, står der under afsnittet om beskæftigelse og aktivitet. Jeg synes ikke om en redegørelsesdebat, hvor regeringen, om jeg så må sige, spiller med skjulte kort. De handicappede har jo udtalt sig om, hvad man kunne gøre, og så siger man her: nu vil regeringen tage stilling. Ja men hvornår har den tænkt sig at tage stilling? Og kunne vi ikke få løftet sløret lidt for, i hvilken retning den stillingtagen går?

Det andet, jeg vil sige, er, at vi i socialudvalget for mange år siden og i en årrække har beskæftiget os med muligheden for sekretærordninger og har forsøgt at få, skal vi kalde det en makroøkonomisk vurdering af, hvad det ville betyde. Det var under socialminister Ritt Bjerregaard, og den daværende socialminister var ikke til at drive til at komme med nogen beregninger, som vi andre mente måtte vise, at det ikke ville koste særlig meget, når man tog i betragtning, at man fik beskæftiget ledige unge mennesker som støttepersoner. Jeg håber meget på, at vi nu måske med finansministeriets hjælp kunne få sådanne beregninger af, hvad en sådan sekretær- eller støtteordning vil koste.

I redegørelsen står der endvidere, at der er sket en betydelig stigning i antallet af beskyttede enkeltpladser i det private erhverv. Hvad er en betydelig stigning? Hvad drejer det sig om, ikke i procenter, men i antal beskyttede enkeltpladser? Når ministeren skriver, at det er en betydelig stigning, kunne det være interessant at vide, hvad det er, vi taler om.

I redegørelsen under afsnittet om de svageste grupper står der, at socialstyrelsens udvalg i 1983 har afgivet en delrapport, hvor udvalgsflertallet anbefaler, at de sidste to lukkede institutioner åbnes, da de personer, som er anbragt dér på grund af behov for behandling, lige så godt kan modtages og behandles på åbne institutioner. Jeg ved ikke, om man i ministeriet har overvejet de problemer, jeg håber vi nu har fået løst for så vidt angår institutioner, hvor man anbringer kriminelle unge. Vi havde nogle regler om, at man ikke måtte lukke dørene, men de problemer, der var med det, har vi forhåbentlig fået løst. Jeg ved, at der visse steder med stærkt psykisk handicappede børn er

[Aase Olesen]

problemer med det samme, altså at man ikke må lukke dørene, fordi det nu engang er den forordning, der er, og så stikker ungerne selvfølgelig af mere eller mindre uplanlagt. Jeg vil spørge ministeren, om vi ikke skal passe på, at vi her løber ind i de samme problemer, som vi netop har løst et andet sted.

Endelig er der omtalen af 10-punktsprogrammet om voksenundervisning og folkeoplysning, som jo står det radikale venstres hjerte nær. Jeg ved ikke, om det er et rigtigt forlydende, men jeg har hørt, at folkehøjskoleområdet ikke vil medvirke til at få bragt handicappede ind under disse særlige undervisningsområder. Er det korrekt? Jeg synes, vi har brug for at få det at vide. Jeg går ud fra, at ministeren er involveret i disse forhandlinger, ellers er undervisningsministeren det måske.

Jeg synes altså – for at gentage det – at ministeren ikke skal være så ydmyg, at offentligheden slet ikke kan få nogen oplysninger om de emner, jeg har stillet spørgsmål om.

Birthe Hansen (SF):

Jeg vil blot spørge socialministeren, om det manglende tilsagn – det kan også skyldes en forglemmelse – vedrørende de døvblevnes tolkning skal tages som en manglende accept af at ville gøre noget hurtigt.

Tinning (VS):

Jeg er glad for, at ministeren indvilligede i at deltage i den lille øvelse angående fysioterapi, den sag, som overhovedet ikke var omtalt i redegørelsen, og som måske kunne kaste en smule klarhed over, hvad det egentlig er, socialministeren vil. Jeg var derimod mindre glad for, skal vi kalde det selve øvelsens forløb, for ministeren benyttede en kendt manøvre, nemlig »dette er ikke mit område, så det ved jeg ikke, men jeg må tro, min højtærede kollega fru indenrigsministeren vil tage hånd om sagen.«

Jeg kan imidlertid betro socialministeren, at det vil indenrigsministeren overhovedet ikke. Det er rigtigt – og det kan enhver selvfølgelig forstå – at der er noget absurd i, at man som f.eks. muskelsvindramte, der har brug for noget lungefysioterapi, skal ønske og direkte bede om at blive indlagt på hospital for at få sin lungefysioterapi, fordi man

på den måde undgår egenbetalingen. Enhver kan se, at det er en fuldstændig forrygende fejlbenyttelse af sygehusvæsenet, der dér lægges op til, og i øvrigt er det helt og aldeles i modstrid med regeringens officielle politik på området.

Problemet blev også nævnt, da indenrigsministeren skulle nedsætte et såkaldt samordningsudvalg; det skete i september 1983. Dette samordningsudvalg har afgivet sine betænkninger, og der står ikke ét ord om denne sag. Det er altså ikke rigtigt, at indenrigsministeren tager sig af det; der er ikke nogen, der gør noget ved det. Men det gør vi så selvfølgelig, for nu bør der ske et eller andet.

Hvad angår personlig assistance til handicappede med erhvervsudøvelse, synes jeg egentlig også, det var en skuffende forestilling. Socialministeren gjorde også her noget for så vidt meget fornuftigt, nemlig overlod sagen til arbejdsministeren. Arbejdsministeren skulle så svare, men så sagde arbejdsministeren minsandten: da vi først har fået betænkningen i august måned, har vi ikke kunnet foretage os noget som helst siden august måned. Vi har i øvrigt heller ikke foretaget os noget som helst siden august måned, og det hænger sammen med, at man normalt sender sådan en betænkning til høring. Men så vil jeg gerne forklare sagen én gang til og en lille smule mere omhyggeligt i håbet om, at arbejdsministeren så i det mindste vil stille os i udsigt, at der bliver taget et initiativ – og det straks.

Det, det drejer sig om, er, at der inden for de seneste år faktisk er sket en vis udvikling af mulighederne for at få hjælp til at tage en uddannelse. Der er altså med støtte under forskellige former sket det meget udmærkede, at folk med forskellige handicap har fået en uddannelse og ind imellem også en såkaldt videregående uddannelse. Det er godt nok, men så er situationen den, som Jørgen Ulf Christensen, der blev blind som 18-årig, beskriver i bogen »Fugl uden vinger«, som jeg har været inde på før. Han skriver på s. 104:

»Men i blitzlampernes skær ved eksamensbevisets overrækkelse falder enhver støtteforanstaltning væk. Det vil sige, at man fjerner den blindes sekretær, muligheden for installering af elevatorer for kørestolsbrugere, tolkebistanden til de døve og enhver anden personlig assistance. Der burde egentlig, et

[Tinning]

sekund efter at eksamensbeviset er overrakt, tages et nyt billede, hvor krøblingen sidder på gulvet uden skinner og kørestol! Med andre ord: man giver de handicappede en uddannelse, men fratager dem enhver mulighed for at bruge den.«

Det er det, det handler om, og det var det, der gjorde, at udvalget om de handicappede og arbejdsmarkedet i september 1982 – det var ikke engang første gang – fremsendte et forslag til forsøgsordning i arbejdsministeriet. Det er mere end 3 år siden, og nu kommer arbejdsministeren og fortæller os, at det har man overhovedet ikke kunnet tænke over, fordi man ikke har fået sin betænkning officielt, og at man heller ikke har tænkt sig at tænke over det, fordi det hele nu skal sendes til høring.

Jeg vil gerne vide for det første, om arbejdsministeren har tænkt sig at opretholde det svar, og for det andet, hvornår arbejdsministeren forestiller sig at høringen kunne være færdig, så vi måske kunne få en holdning fra arbejdsministeren til, hvordan disse problemer bliver løst. Det kunne være rart med bare en smule konkrete skridt i denne sag.

Til sidst skal jeg sige, at jeg syntes, det næsten var rørende, når socialministeren skulle forklare sig. Jeg er helt enig med fru Aase Olesen i hendes betragtninger om ydmyghed; hvis man ønsker at undgå at handle hen over hovedet på de handicappede, er der én stensikker fremgangsmåde, som holder hver eneste gang: man kan totalt undlade at handle, så løber man ingen risiko. Det er desværre det, socialministeren har gjort, da hun skulle skrive redegørelsen. Nu får vi at vide, at ministeren hele tiden havde tænkt sig, at der skulle skrives nogle punkter ned om, hvad hun havde tænkt sig at foretage sig. Man kan undre sig over, at det først skulle ske bagefter, men dem vil vi meget gerne se på. Endelig håber vi også, at vi via behandlingen i socialudvalget af de forslag fra VS, jeg før talte om, kan komme derhen, hvor der sker noget konkret i retning af at realisere regeringens handicappolitiske målsætning, nemlig at hver enkelt handicappet skal have en tilværelse så nær det normale som muligt. Det er da på høje tid.

Socialministeren (Elsebeth Kock-Petersen):

Jeg må først sige til hr. Taanquist, der ikke mente, at kommunerne kunne løse handicap-problemerne, at det altså viser sig, at kommunerne kan mere, end hr. Taanquist regner med at de kan. For når vi ser på, hvor mange penge kommunerne bruger – og det er jo penge og ikke andet, hr. Taanquist taler om hele tiden – viser det sig, at de netop bruger flere og flere penge inden for dette område. Både diskussionen og kommunernes handlinger viser altså, at kommunerne prioriterer opgaven højt og er parate til at prioritere den over andre. Jeg synes ærlig talt, det er glædeligt, at kommunerne bruger de økonomiske muligheder, de har, sådan som det fremgår af udviklingen rent konkret – det er ikke engang gæt eller skøn.

For at vi nu ikke skal tale os længere væk fra hinanden end højst nødvendigt, kan jeg heller ikke lade være med gøre hr. Lenger opmærksom på i diskussionen om, hvor forskelligt det kan være, herunder Århusordningen, at mennesker, der bor i kommuner, hvor der ikke er en sådan ordning, men som efter reglerne ville være berettiget til det, jo har mulighed for at klage med henblik på at få en sådan ordning. Det er ikke sådan, at det afhænger fuldstændig af, om den pågældende bor i en venlig og progressiv kommune; ved at klage over en afgørelse, man har fået, har enhver mulighed for at få en sådan ordning, hvis man i øvrigt opfylder betingelserne.

Fru Birthe Hansen har ret i sin antagelse – jeg nåede ikke at komme ind på spørgsmålet om de døvblevne – det er helt klart et specielt spørgsmål, netop fordi situationen for døvblevne, som fru Birthe Hansen selv beskrev, er anderledes end for dem, der har været døve fra fødslen.

Dernæst kan jeg ikke lade være med at sige til fru Aase Olesen, at jeg faktisk prøver at være lidt konstruktiv og imødekommende ved at sige: ja men hvis man synes det, prøver vi at gøre det på en anden facon. Men hvis imødekommenhed nærmest skal hånes og åles med påstande om, at det bare viser, at ministeren ikke rigtig vil osv., lægger man op til en konfrontation, som jeg slet ikke synes hører hjemme inden for dette emne. Jeg prøvede faktisk at vise imødekommenhed. Og når jeg siger, at jeg har ydmyghed over for opgaven, hænger det sammen med, at jeg synes, det er et specielt spørgsmål, som man

[Socialministeren]

hverken som politiker eller central myndighed skal dirigere alt for meget inden for. Det tror jeg heller ikke fru Aase Olesen vil, men når fru Aase Olesen mener, at jeg ved ikke at tage stilling til nogle af de meget konkrete spørgsmål, hun rejser, forholder befolkningens oplysninger, synes jeg ærlig talt, vi kommer ud i en diskussion, som ikke har så megen interesse.

Jeg vil gerne sige til hr. Taanquist, sludder, til hr. Tinning – det er nu ikke så nemt at kende forskel – at hr. Tinning må finde sig i, når vi taler handicappolitik, at de forskellige problemer – jeg ved ikke, om han er uenig, men jeg synes da selv, det er et godt princip – løses i den sektor, hvor de opstår. Derfor må det også være sådan, at de problemer for handicappede, der er i de andre sektorer, også skal løses dér. Det, man må bestræbe sig på, er selvfølgelig, at problemerne så også bliver løst. Jeg har givet udtryk for nogle synspunkter om det konkrete spørgsmål, hr. Tinning nævnte, men jeg mener, det er rigtigt at fastholde, at problemerne skal løses i den sektor, hvor de ligger, og det er faktisk af hensyn til de handicappede, det skal være sådan.

(Kort bemærkning).

Taanquist (S):

Jeg kan ikke rigtig klare demagogien i dette her. Nu får også ministeren det til at fremstå, som om jeg skulle have påstået, at kommunerne ikke magter denne opgave. Der er vel få, der som jeg har påstået, at kommunerne var de rette til at løse disse opgaver. Jeg var i sin tid socialdemokratiets ordfører vedrørende udlægningsloven, og jeg har gentaget det mange gange. Senere har jeg gang på gang gentaget, at det altså også viste sig at være rigtigt, fordi både kommunerne og amtskommunerne løste opgaverne ganske glimrende.

Det, der er galt, er, at regeringens indgreb nu medfører, at kommunerne ikke længere har økonomi til at løse opgaverne på den måde, som de gerne selv vil.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg ser, at arbejdsministeren er blevet grebet af et kort anfald af manglende bevægel-

seslyst, og det synes jeg er et problem. Jeg er nemlig enig med socialministeren i, at problemerne selvfølgelig skal løses, hvor de opstår; derfor synes jeg også, arbejdsministeren skal komme op og fortælle os, hvornår høringsrunden over Svend Jensen-udvalgets betænkning er færdig. Jeg synes også, at arbejdsministeren skal komme op og fortælle os, om det virkelig er meningen, at der ikke skal ske noget som helst med det forslag, som har ligget og samlet støv siden september 1982, men som ministeren ikke kan læse, fordi det ikke har fået et stift omslag, før efter høringsrunden. Det mener jeg vi har krav på at få at vide, og jeg synes, jeg spurgte rimelig præcist og konkret.

Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt fysioterapien skal foregå med mobile fysioterapeuter i hjemmet, eller den skal foregå på hospitaler eller andre steder, synes jeg selvfølgelig, det er fint, at det er indenrigsministeren, der tager sig af den sag. Det eneste, jeg sagde, var, at socialministeren tog fejl, hvis hun troede, at ministeren var i gang, for der skete faktisk ikke noget. Jeg vil være tilfreds, hvis jeg må forstå socialministerens bemærkninger fra før på den måde, at socialministeren nu vil foreslå indenrigsministeren at lave et system, sådan at folk i hvert fald ikke af rent økonomiske grunde skal søge hen på et hospital, men at man animerer til at foretage den fysioterapeutiske behandling, der er mulig, hjemme, i hjemmet. Jeg er selvfølgelig ikke specielt interesseret i, at der står socialminister under sådan en løsning; jeg er interesseret i, at der kommer en løsning, og det hurtigt, og jeg sagde bare, at der altså ikke var sket noget som helst.

(Kort bemærkning).

Aase Olesen (RV):

Jeg må sige til socialministeren, at der ikke er nogen, der ønsker at åle eller håne nogen – slet ikke. Jeg synes bare, at man, når man skriver, at regeringen vil gøre et eller andet, godt kunne fortælle folketingsretten, i hvilken retning det går, det, man vil gøre, men det må vi jo så vente med at høre, til det kommer i socialudvalget. Ligeledes skal jeg så i al ydmyghed afvente, hvad det var, det gik på, når man skriver, at der har været betydelig stigning i antallet af beskyttede enkeltpladser.

[Aase Olesen]]

Endvidere skal jeg lade være med at spørge, men blot henstille til ministeren, at hun er opmærksom på problemerne i forbindelse med højskolerne, når vi taler om gennemførelsen af 10-punktsprogrammet for voksenundervisning og folkeoplysning. Endelig skal jeg gøre ministeren opmærksom på, at der er nogle problemer i forbindelse med de lukkede/åbne institutioner for de svært psykisk handicappede. Så er det ikke stillet som spørgsmål, og det er ikke sagt for at åle eller håne nogen, men for at vi kan hjælpe hinanden med at huske på, at der er nogle problemer, der skal løses.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Det er selvfølgelig synd for de folketingsmedlemmer, der har overværet denne debat, at jeg bliver nødt til at gentage mig selv, men det er altså nødvendigt, fordi hr. Tinning åbenbart ikke har hørt efter, hvad jeg sagde i mit første svar. Jeg sagde dér, at jeg forventede, at Svend Jensen-betænkningen om de handicappede og arbejdsmarkedet ville være færdigtrykt om godt en måned, og at den derefter ville blive udsendt til høring hos en lang række instanser efter de normale retningslinjer. Derefter må man regne med efter normal praksis, at der sandsynligvis vil gå et stykke tid – måske nogle måneder – inden de berørte instanser har taget stilling til de forslag, der er.

Derudover sagde jeg i den forbindelse, at der allerede forelå to forslag, som vi var gået i gang med, og som udspringer af Svend Jensen-udvalget. Det ene er, at der allerede nu er udsendt nye regler om handicappedes fortrinsadgang til visse stillinger i det offentlige, og arbejdsdirektoratet er i gang med at vurdere, hvordan en vejledning om ordningen med hensyn til personlig assistance til handicappede i erhverv skal se ud, således at man kan benytte de eksisterende beskæftigelsesfremmende ordninger.

Der er således på en række områder et arbejde i gang i arbejdsdirektoratet, som hr. Tinning siger ikke er i gang, og det er normal praksis, når der kommer en betænkning fra et udvalg, som har siddet i mange år og er kommet med en lang række forslag, at man så sender betænkningen ud til høring hos de berørte myndigheder.

Jeg understregede også, at jeg mener, hovedbudskabet i Svend Jensen-betænkningen er, at der er et behov for en bedre koordination mellem undervisnings-, social- og arbejdsmarkedssektoren, og at jeg mener, det må være inden for de områder, vi især kommer til at udmønte forslag.

(Kort bemærkning).

Tinning (VS):

Jeg synes, det er fint, at arbejdsdirektoratet lidt over tre år efter, at papiret er fremkommet, stadig – eller måske nu med et resultat for øje – sidder og overvejer, hvad man skal stille op med ordningen med hensyn til personlig assistance til handicappede under erhvervsudøvelse.

Det, jeg spurgte ministeren om i anden omgang, var ikke noget, som simpelt hen kunne hentes i det første svar, men noget, som ministeren endnu ikke har svaret på, og jeg kan ikke forestille mig, at ministeren to gange heroppefra skulle have sagt, at høringen må forventes sandsynligvis at tage et stykke tid, måske nogle måneder. Når jeg spurgte, hvornår høringen var færdig, var det, fordi jeg mener, ministeren må have en forestilling om det; ellers er der endnu mere rod i dette her, end selv jeg i min vildeste fantasi havde forestillet mig. Ministeren må vel have en idé om, hvad »nogle måneder« betyder. Hvornår er høringen på hele den betænkning færdig? Kan vi ikke få det at vide? Det er det ene.

Det andet, jeg vil spørge om i denne sag, er, om ministeren vil tage skridt til, at den betænkning – i morgen meget gerne – bliver fremsendt til medlemmerne af folketinget. Jeg ved godt, at den ikke er færdigtrykt og ikke ligger med stift bind. Men som hr. Taanquist har nævnt, har det ikke været muligt op til denne debat at få fat i den pågældende betænkning, heller ikke ved direkte henvendelse til arbejdsministeriet via folketingets bibliotek. Jeg siger ikke, det er ministerens fejl, eller at ministeren har ønsket at forholde os oplysninger; jeg siger bare, at der åbenbart er sket et eller andet koks dér, og at ministeren derfor lige må tage fat om den sag og sørge for, at vi straks får betænkningen over. Og så mener jeg egentlig, det ville være så hyggeligt, hvis ministeren kunne